

Internationale, interculturele en meertalige competenties in het huidige onderwijs van het Instituut Paramedische Studies (IPS) aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN)

Trefwoorden: Interculturele competenties, Gezondheidszorg, Paramedische studies

Onderzoeksrapport

Praktijkgericht onderzoek

Opdrachtgever: Mw. A. Orgassa

Docentbegeleider: Mw. M. Barry

Projectuitvoerders: **Internationalisation@Home:**

K. van Leuven, 508287

P. Pennings, 503067

M. Thomassen, 504545

A. Vermeulen, 504476

Opleiding: Ergotherapie

Plaats: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Nijmegen

Datum: 15-01-2016

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport 'Internationale, interculturele en meertalige competenties in het huidige onderwijs van het Instituut Paramedische Studies (IPS) aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN)'. Dit onderzoek is uitgevoerd door projectgroep Internationalisation@Home. Deze projectgroep bestaat uit vier aspirant onderzoekers van de opleiding ergotherapie aan HAN. Het onderzoek betreft een afstudeeronderzoek in opdracht van de HAN en heeft plaatsgevonden in de periode tussen 31 augustus 2015 en 18 januari 2016.

Het onderzoek heeft zich gericht op de vraag: Wat zijn de meningen van docenten en studenten en zijn er verbanden, zo ja welke, tussen de meningen van de docenten en studenten, van leerjaar 1 t/m 4 van de opleidingen ergotherapie, fysiotherapie, logopedie, mondzorgkunde en voeding & diëtetiek aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, over de internationale, interculturele en meertalige competenties die in het onderwijs worden aangeboden?

Dit onderzoeksrapport bestaat uit zes hoofdstukken. In ieder hoofdstuk is ingegaan op een ander onderwerp van het onderzoek. Dit onderzoeksrapport begint met een korte samenvatting van het onderzoek. Na de samenvatting is de begrippenlijst te lezen, waarin alle begrippen zijn uitgelegd die in het onderzoeksrapport niet zijn toegelicht. In hoofdstuk 1 worden de theoretische achtergronden, de maatschappelijke relevantie en de directe aanleiding tot de onderzoeksvraag beschreven. Daarnaast zijn de probleemdefiniëring, het onderzoeksdoel, de onderzoeksvraag en de deelvragen beschreven.

Hoofdstuk 2 beschrijft de gegevensverzameling, de selectie van de deelnemers en de methode voor de gegevensanalyse. Hoofdstuk 3 richt zich op de belangrijkste resultaten. Hierbij zijn de demografische gegevens uitgewerkt en de resultaten van het onderzoek beschreven. De opvallende resultaten zijn weergegeven in diagrammen. Hoofdstuk 4 bevat de discussie en conclusie van het onderzoek. In de discussie zijn er resultaten bediscussieerd. Daarnaast leest u in dit hoofdstuk de sterke kanten en kritische kanttekeningen van dit onderzoek. Dit hoofdstuk eindigt met de conclusie van het onderzoek. In hoofdstuk 5 zijn de aanbevelingen beschreven.

Hoofdstuk 6 bevat een opsomming van de geraadpleegde literatuur. Hoofdstuk 7 geeft de bijlagen van het onderzoek weer, zoals de vragenlijst en de overige resultaten.

Internationalisation@Home bedankt iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan het onderzoek. Een speciale dank gaat uit naar de docentbegeleider mw. M. Barry voor haar betrokkenheid en prettige begeleiding. Daarnaast gaat een dank uit naar de opdrachtgever mw. A. Orgassa voor de tijd die zij heeft vrijgemaakt voor ondersteuning. Tot slot bedankt Internationalisation@Home docent mw. E. van Son voor de medewerking bij het invoeren en verzenden van de vragenlijst.

Team Internationalisation@Home,

Kim van Leuven
Pleun Pennings
Moniek Thomassen
Anouk Vermeulen

Nijmegen, januari 2016

Samenvatting

Hieronder volgt een samenvatting van het onderzoek dat is uitgevoerd binnen het IPS aan de HAN te Nijmegen. Het doel van deze samenvatting is dat u voorafgaand aan het lezen van dit onderzoeksrapport, een globaal beeld heeft van wat het onderzoek inhoudt.

Inleiding

Het IPS aan de HAN bestaat uit de opleidingen ergotherapie, fysiotherapie, logopedie, mondzorgkunde en voeding & diëtetiek (Instituut Paramedische Studies, z.d.). “Het IPS vindt het belangrijk dat het onderwijs aansluit bij de ontwikkelingen in het werkveld” (Instituut Paramedische Studies, z.d.). Gezien de opkomende vergrijzing van mensen met een andere cultuur en de actuele vluchtelingenstroom, is het aannemelijk dat de studenten op het therapeutisch traject met deze doelgroep worden voorbereid. Om studenten voor te bereiden op het werkveld biedt het IPS competentiegericht onderwijs aan (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, 2013). Competenties die studenten voorbereiden op het werken met cliënten met een andere cultuur zijn onder andere de internationale, interculturele en meertalige competenties. Binnen het IPS is het niet duidelijk of deze internationale, interculturele en meertalige competenties zijn verweven in het onderwijs. Daarnaast is het onduidelijk wat de meningen van de docenten en studenten zijn over deze competenties in relatie tot het huidige onderwijs.

Het onderzoek heeft zich gericht op de vraag: Wat zijn de meningen van docenten en studenten en zijn er verbanden, zo ja welke, tussen de meningen van de docenten en studenten, van leerjaar 1 t/m 4 van de opleidingen ergotherapie, fysiotherapie, logopedie, mondzorgkunde en voeding & diëtetiek aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, over de internationale, interculturele en meertalige competenties die in het onderwijs worden aangeboden?

Onderzoeksmethoden

In het onderzoek is gebruik gemaakt van een kwantitatief onderzoek. Dit kwantitatief onderzoek is vormgegeven middels een beschrijvend en vergelijkend onderzoek. Door het afnemen van een eenmalige online vragenlijst, zijn de meningen van de docenten en studenten in kaart gebracht en beschreven. Daarnaast zijn de meningen met elkaar vergeleken.

Resultaten en conclusie

De onderzoekspopulatie bestond uit 2.893 deelnemers. Hiervan heeft 22,2% (N = 641) de vragenlijst ingevuld.

De onderzoeksvraag is beantwoord met de resultaten uit de vragenlijst. Er zijn verbanden tussen de meningen van docenten en studenten, zowel onderling als tussen de IPS-opleidingen. Het huidige onderwijs bereid de student onvoldoende voor op het werken met cliënten met een andere cultuur. Om ervoor te zorgen dat studenten wel worden voorbereid op het werken met cliënten met een andere cultuur, is het noodzakelijk dat de internationale, interculturele en meertalige competenties uitgebreider behandeld worden in het onderwijs van het IPS aan de HAN.

Aanbevelingen

Internationalisation@Home raadt de HAN aan om een vervolgonderzoek te doen naar de specifieke behoeften van de docenten en studenten aan de implementatie van de internationale, interculturele en meertalige competenties in het onderwijs. Daarnaast adviseert Internationalisation@Home de HAN te onderzoeken in welke mate de docenten en studenten meer informatie willen geven en ontvangen over deze drie competenties.

Inhoudsopgave

Begrippenlijst	4
1. Inleiding	6
2. Methode	9
2.1. Methoden voor gegevensverzameling	9
2.2. Deelnemers	10
2.3. Ethische overwegingen	10
2.4. Gegevensanalyse	11
3. Resultaten	13
3.1. Verdeling van docent- en studentpopulatie	13
3.2. Resultaten van het onderzoek	13
4. Discussie en conclusie	18
4.1. Betrouwbaarheid, validiteit en bruikbaarheid	18
4.2. Discussie	18
4.3. Betekenis van de resultaten	20
4.4. Sterke kanten en kritische kanttekeningen van het onderzoek	21
4.5. Vervolgonderzoek	22
4.6. Conclusie van het onderzoek	22
5. Aanbevelingen	23
6. Literatuur	24
7. Bijlagen	29
7.1. Vragenlijst	29
7.2. Overige resultaten	37
7.3. Opmerkingen docenten en studenten	46

Figuren- en tabellenlijst:

Figuur 1: Gegevensverzameling.	9
Figuur 2: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de stelling: Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op interactie met mensen uit andere landen.	15
Figuur 3: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de vraag: In welke fase van de opleiding zou je als student meer informatie willen ontvangen of als docent meer informatie willen aanbieden over de interculturele competentie?	16
Figuur 4: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de stelling: Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg in meer dan één taal.	16
Figuur 5: Resultaten van docenten per IPS-opleiding op de stelling: De meertalige competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.	17
Figuur 6: Resultaten van docenten per IPS-opleiding op de vraag: In welke fase van de opleiding zou je als student meer informatie willen ontvangen of als docent meer informatie willen aanbieden over de meertalige competentie?	17
Tabel 1: Demografische gegevens	13
Tabel 2: Analyse gegeven antwoorden door docenten en studenten	14

Begrippenlijst

Asielzoeker:	“Iemand die de asielinstanties om bescherming (= asiel) vraagt voor daadwerkelijke of geveesde vervolging in zijn eigen land en die wacht tot zijn aanvraag behandeld is” (United Nations High Commissioner for Refugees, 2015).
Competentiegericht onderwijs:	“Vorm van onderwijs die gericht is op het verwerven van duidelijk omschreven competenties” (Encyclo, 2015a).
Critical friends:	Personen die vanuit hun perspectief kijken naar producten. Zij geven hier feedback op, zodat het einddoel van het product bereikt kan worden (Aalsma & Jansen, z.d.).
Dataverzamelingsprogramma:	Een programma waarin meetgegevens vastgelegd worden (Encyclo, 2015b).
Deelvragen:	“Je onderzoeksvraag, de hoofdvraag en uiteindelijk de probleemstelling, kun je niet in één keer het hoofd bieden. Je moet het hoofdonderzoek opdelen in kleine sub-onderzoeken. Deze worden ook wel deelvragen genoemd” (Afstudeerbegeleider, z.d.a).
Etnische achtergrond:	“Een verzameling van culturele kenmerken en gedragingen die door een groep mensen worden gedeeld en van generatie op generatie overgedragen wordt. Leden van etnische groepen identificeren zich met gezamenlijke factoren, zoals herkomst, uiterlijke kenmerken, religie, taal, cultuur of geschiedenis” (Nationaal Kompas Volksgezondheid, 2014).
Exclusiecriteria:	Door gebruik te maken van exclusiecriteria kun je factoren uitsluiten, “die mogelijk van invloed kunnen zijn op de resultaten van het onderzoek” (Bakker & Buuren, 2014, p. 76).
HBO-Spiegel:	De HBO-Spiegel is een online instrument dat de mogelijkheid biedt om vragenlijsten op te stellen en te versturen (Onderwijsspiegel, z.d.).
Inclusiecriteria:	“Inclusiecriteria zijn de criteria op basis waarvan je een proefpersoon in het onderzoek includeert” (Bakker & Buuren, 2014, p. 76).
Interculturele competentie:	De ontwikkeling van begrip, respect en medeleven voor mensen met een andere nationaliteit, culturele, sociale, religieuze en/of etnische oorsprong (Instituut Paramedische Studies, 2009).

Internationale competentie:	Kennis over politieke, sociale en economische ontwikkelingen van landen en regio's (Instituut Paramedische Studies, 2009).
Meertalige competentie:	Er is geen eenduidige definitie voor meertalig. De ene wetenschapper omschrijft een meertalig persoon als iemand die zich in meer dan één taal verstaanbaar kan maken. Een ander omschrijft een meertalig persoon als iemand die naast de moedertaal een andere taal op hetzelfde niveau beheerst (Laan, 2014).
Onderzoeksdoel:	Het onderzoeksdoel is vaak een onderdeel van het projectdoel. Het is vaak specifieker en draagt bij aan het behalen van het projectdoel (Afstudeerbegeleider, z.d.b).
Onderzoeksvraag:	"De onderzoeksvraag is de vraag waar je onderzoek daadwerkelijk om draait. In je scriptie ga je daadwerkelijk antwoord geven op deze vraag" (Afstudeerbegeleider, z.d.c).
Oriënterend literatuuronderzoek:	"Publicaties van anderen die al over je onderwerp of over de context ervan hebben geschreven" (Universiteit Utrecht, 2015).
Paramedisch:	"Verwant aan vakken en beroepen die rechtstreeks of zijdelings met de geneeskunde samenhangen zonder er bepaald toe te behoren, bijv. fysiotherapeut, ergotherapeut, logopedist, diëtist, mondhygiënist" (Encyclo, 2015c).
Sociaal culturele achtergrond:	Verschillen tussen culturen, achtergronden, thuissituatie en het gedrag van anderen (Berlet, Bulthuis, Jacobs, Langberg, Wanner & Thijs, 2008).
Vluchtelingenstroom:	Een grote groep vluchtelingen die asielaanvragen in een ander land waar het veiliger voor hen is (Nederlandse Omroep Stichting, 2015).

1. Inleiding

1.1. Oriënterend literatuuronderzoek

Theoretische achtergronden

Nederland kan omschreven worden als een interculturele samenleving (Tassenaar, 2015, p. 245). Dit betekent letterlijk een samenleving ‘tussen culturen’ (Rijksoverheid, 2005). Het Centraal Bureau voor de Statistiek (2015c) telt op 1 januari 2015 een totale Nederlandse bevolking van bijna 16,9 miljoen inwoners, waarvan 3,6 miljoen allochtonen. Een allochtoon is “een persoon waarvan ten minste één ouder in het buitenland geboren is” (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2015a). Deze 3,6 miljoen allochtonen zijn onderverdeeld in 1,6 miljoen westerse allochtonen en 2,0 miljoen niet-westerse allochtonen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2015c). Allochtonen afkomstig uit Europa, met uitzondering van Turkije, behoren tot de groep westerse allochtonen. Allochtonen afkomstig uit de landen Turkije, Latijns-Amerika, Afrika en Azië behoren tot de niet-westerse allochtonen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2015b). Door de aanwezigheid van de niet-westerse allochtonen is er in Nederland een mix ontstaan van verschillende stijlen en culturen van individuen en groepen. Zij hebben ieder hun eigen culturele tradities en gewoonten meegenomen (Rijksoverheid, 2006).

Een actuele zaak is de toenemende vluchtelingenstroom naar Nederland van niet-westerse allochtonen (Nederlandse Omroep Stichting, 2015). Uit onderzoek blijkt dat vanaf 2012 het aantal asielaanvragen aanzienlijk is gestegen. Daar waar er in 2012 nog 13.170 asielaanvragen waren, was dit aantal in 2014 gestegen naar 29.891. Daarnaast blijkt dat een steeds groter aantal van deze asielzoekers in Nederland blijft. In 2012 was dit 78%, in 2013 85% en in 2014 92% (Vluchtelingenwerk Nederland, 2015). De Nederlandse Publieke Omroep (2015) schrijft dat het aantal asielaanvragen in Nederland in augustus 2015 rond de 1.700 per week lag en dat de verwachting is dat het aantal asielaanvragen zal blijven stijgen.

De komende jaren zal het aantal niet-westerse allochtonen in Nederland sterk vergrijzen. Met vergrijzen wordt het ouder worden van de bevolking bedoeld. Hieronder behoren alle mensen van 65 jaar en ouder (BTSG, 2015). Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (2009) blijkt dat in 2009 ongeveer 70.000 niet-westerse allochtonen 65 jaar of ouder was. De schatting is dat dit aantal in 2050 zal stijgen naar ruim 520.000 (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2009). Door deze stijging ligt bij hulpverleners een uitdaging om het aanbod aan te laten sluiten bij deze groep van 65 jaar of ouder (Steunenbergh & Wit, 2013).

Maatschappelijke relevantie

Hulpverleners binnen de gezondheidszorg willen graag beter leren omgaan met het behandelen van cliënten met een niet-westerse cultuur. Hulpverleners blijken het moeilijk te vinden om naar de etnische achtergronden van cliënten met een niet-westerse cultuur te vragen (Wolffers, Kwaak & Beelen, 2013, p. 113). Een verschil in de sociaal-culturele achtergrond kan een negatieve invloed hebben op het verloop van de communicatie tussen de hulpverlener en de cliënt. Zo kan men informatie anders interpreteren en andere betekenissen aan bepaalde uitingen geven (Wolffers, Kwaak, Beelen, 2013, p. 91). Uit onderzoek van Van Dijk (1989) blijkt dat er naast problemen in de communicatie ook andere belemmeringen aanwezig kunnen zijn tijdens de therapeutische trajecten bij mensen uit niet-westerse culturen. Zo is bewezen dat de wederzijdse verwachtingen, de manier van opstellen en openstellen voor de ander en de kennis van elkaars achtergrond ook van grote invloed zijn op een goed verloop van een therapeutisch traject (Van Dijk, 1989). Uit onderzoek van Piksen (2012) blijkt dat allochtonen het als prettig ervaren wanneer er tijdens een therapeutisch traject gevraagd wordt naar de etnische achtergrond. Allochtonen geven aan dat zij zich hierdoor beter op hun gemak voelen en het gevoel krijgen dat zij begrepen en geaccepteerd worden (Piksen, 2012).

Een belangrijk doel van de Nederlandse gezondheidszorg is het borgen van veiligheid, toegankelijkheid en kwaliteit van zorg (Rijksoverheid, z.d.).

Paramedici zijn een belangrijk facet in de gezondheidszorg. Zij hebben als doel de gezondheid van de cliënt zo goed mogelijk in stand te houden en richten zich hierbij in de meeste gevallen niet direct op genezing van een aandoening of ziekte. Onder paramedische beroepen in Nederland behoren onder andere ergotherapeuten, fysiotherapeuten, diëtisten, logopedisten en mondhygiënisten (Atlas van Zorg & Hulp, 2015). Door de vergrijzing in Nederland is de verwachting dat er in het algemeen steeds meer mensen een beroep zullen doen op paramedici (Hofhuis, Boer, Plas & Ende, 2003).

Eerder is benoemd dat het percentage niet-westerse allochtone ouderen stijgt, zij behoren hierdoor tot de groep die steeds meer een beroep kan doen op paramedici.

Om tot één van de beroepen van paramedici te behoren, is het een eis om één van de paramedische opleidingen op het hoger beroepsonderwijs (hbo) te hebben afgerond (Rijksoverheid, z.d.). De HAN is één van de hogescholen die paramedische opleidingen aanbiedt. Deze hogeschool beschikt over een Instituut Paramedische Studies (IPS). Het IPS bestaat uit de opleidingen ergotherapie, fysiotherapie, logopedie, mondzorgkunde en voeding & diëtetiek (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, 2015b).

Directe aanleiding tot de onderzoeksvraag

“Het IPS vindt het belangrijk dat het onderwijs aansluit bij de ontwikkelingen in het werkveld” (Instituut Paramedische Studies, z.d.). Gezien de opkomende vergrijzing van mensen met een niet-westerse cultuur en de actuele vluchtelingenstroom, is het aannemelijk dat de studenten op het therapeutisch traject met deze doelgroep worden voorbereid.

Om studenten voor te bereiden op het werkveld biedt het IPS competentiegericht onderwijs aan (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, 2013). Een doelstelling beschreven in het Internationaliseringplan IPS van 2010-2014 is het verwerken van de internationale en interculturele competenties in het onderwijs van iedere IPS-opleiding (Instituut Paramedische Studies, 2009). Het doel van de internationale competentie is dat de student tijdens een therapeutisch traject begrip, respect en medeleven toont bij cliënten met een andere nationaliteit en/of cultuur (Instituut Paramedische Studies, 2009). Het doel van de interculturele competentie is dat de student kennis heeft over sociale, politieke en economische ontwikkelingen van andere landen. Daarnaast is de student bekwaam om deze kennis te generaliseren naar het therapeutisch traject (Instituut Paramedische Studies, 2009). Na het analyseren van de studiegidsen per IPS-opleiding is er geconcludeerd dat de internationale en interculturele competenties niet te herleiden zijn uit de competentieoverzichten (Instituut Paramedische Studies, 2015a; Instituut Paramedische Studies, 2015b; Instituut Paramedische Studies, 2015c; Instituut Paramedische Studies, 2015d; Instituut Paramedische Studies, 2015e).

Probleemdefiniëring

In het Internationaliseringplan IPS 2010-2014 van de HAN is de doelstelling geformuleerd dat de internationale en interculturele competenties per IPS-opleiding zijn verwerkt (Instituut Paramedische Studies, 2009). Deze competenties zijn echter niet te herleiden uit de competentieoverzichten 2015-2016 (Instituut Paramedische Studies, 2015a; Instituut Paramedische Studies, 2015b; Instituut Paramedische Studies, 2015c; Instituut Paramedische Studies, 2015d & Instituut Paramedische Studies, 2015e).

Hierdoor is het niet duidelijk of de competenties zijn verweven in het onderwijs. Daarnaast is het onduidelijk wat de meningen zijn van de docenten en studenten van leerjaar 1 t/m 4 van de opleidingen ergotherapie, fysiotherapie, logopedie, mondzorgkunde en voeding en diëtetiek over de internationale en interculturele competenties in relatie tot het huidige onderwijs.

Het onderzoek van Internationalisation@Home heeft zich daarom gericht op deze competenties binnen het huidige onderwijs. Dit is gedaan door te vragen naar de meningen van docenten en studenten en door mogelijk het leggen van verbanden tussen deze meningen.

Op verzoek van de opdrachtgever is naast de internationale en interculturele competenties ook de meertalige competentie onderzocht. Net als de internationale en interculturele competenties is de meertalige competentie niet te herleiden uit de competentieoverzichten 2015-2016 van de IPS-opleidingen (Instituut Paramedische Studies, 2015a; Instituut Paramedische Studies, 2015b; Instituut Paramedische Studies, 2015c; Instituut Paramedische Studies, 2015d & Instituut Paramedische Studies, 2015e). Ook zijn de meningen van de docenten en studenten over de meertalige competentie in het huidige onderwijs niet bekend.

Onderzoeksdoel

Na een vijftien weken durend onderzoek zijn er bij docenten en studenten, van leerjaar 1 t/m 4 van de opleidingen ergotherapie, fysiotherapie, logopedie, mondzorgkunde en voeding & diëtetiek aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, meningen in kaart gebracht over de internationale, interculturele en meertalige competenties in het huidige onderwijs en is er bepaald of er verbanden zijn tussen deze meningen.

Onderzoeksvraag

Wat zijn de meningen van docenten en studenten en zijn er verbanden, zo ja welke, tussen de meningen van de docenten en studenten, van leerjaar 1 t/m 4 van de opleidingen ergotherapie, fysiotherapie, logopedie, mondzorgkunde en voeding & diëtetiek aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, over de internationale, interculturele en meertalige competenties die in het onderwijs worden aangeboden?

Deelvragen

1. Wat zijn de meningen van de docenten per IPS-opleiding over de internationale, interculturele en meertalige competenties in het huidige onderwijs?
2. Wat zijn de meningen van de studenten per IPS-opleiding over de internationale, interculturele en meertalige competenties in het huidige onderwijs?
3. Zijn er overeenkomsten en/of verschillen tussen de meningen van docenten en studenten en tussen de IPS-opleidingen?

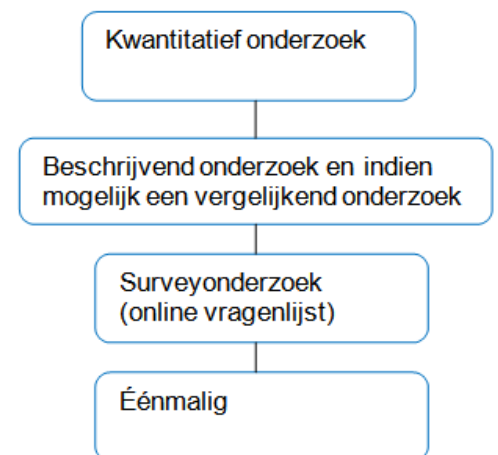
2. Methode

Om het onderzoek vorm te geven is er gebruik gemaakt van verschillende methoden. In dit hoofdstuk zijn de gegevensverzameling, de selectie van de deelnemers en de gegevensanalyse beschreven.

2.1. Gegevensverzameling

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, is er gebruik gemaakt van een kwantitatief onderzoek. Met een kwantitatief onderzoek kan een hoog aantal deelnemers worden benaderd volgens een gestandaardiseerde procedure (Donk & Lanen, 2015, p. 135). Tevens kost het verzamelen en analyseren van de resultaten minder tijd dan bij een kwalitatief onderzoek (Conculcreeet Consultancy & Advies, z.d.).

Het kwantitatief onderzoek is vormgegeven met een beschrijvend onderzoek. Bij voldoende reactiepercentage zal naast een beschrijvend onderzoek ook een vergelijkend onderzoek plaatsvinden. Hierbij zullen de meningen van docenten en studenten, zowel onderling als tussen de IPS-opleidingen, vergeleken worden. Een reactiepercentage vanaf 20% kan hiervoor als succesvol worden beschouwd (Checkmarket, 2013). Met het beschrijvend onderzoek zijn deelvraag één en twee beantwoord. Deze hebben zich gericht op het in kaart brengen van de meningen van de docenten en studenten. Een beschrijvend onderzoek heeft als doel het in kaart brengen van een praktijksituatie en deze situatie te beschrijven (Donk & Lanen, 2015, p. 53). Met een vergelijkend onderzoek zouden deelvraag drie en de onderzoeksvraag beantwoord kunnen worden. Deze hebben zich gericht op het achterhalen van mogelijke verbanden, overeenkomsten en/of verschillen. “Het doel van vergelijkend onderzoek is om de overeenkomsten en verschillen te bepalen tussen twee of meer praktijken of tussen theorie en praktijk” (Donk & Lanen, 2015, p. 53).

Figuur 1: Gegevensverzameling

De meningen van docenten en studenten zijn in kaart gebracht door het eenmalig afnemen van een online vragenlijst. Een online vragenlijst biedt de deelnemers de mogelijkheid om de vragen op ieder gewenst moment te beantwoorden (Os & Pieters, 2014, p. 171). De vragenlijst is gebaseerd op de vragenlijsten van Hoef en Boeft (2015) en Brinkmann, Dönges, Jaspers, Möheken en Nube (2014). De vragenlijst bestond uit 24 vragen en 11 stellingen, waarvan de invultijd in totaal circa acht minuten was. De vragenlijst is te lezen in bijlage 7.1.

De methoden die zijn gebruikt voor het verzamelen van gegevens, zijn schematisch weergegeven in Figuur 1.

2.2. Deelnemers

De populatie van het onderzoek bestond uit alle docenten en studenten van alle IPS-opleidingen aan de HAN. De totale populatie bestond uit 2.956 personen, waarvan 261 docenten en 2.695 studenten.

De onderzoekspopulatie is geselecteerd door gebruik te maken van in- en exclusiecriteria. Door deze criteria te gebruiken zijn de deelnemers met voorkennis over het onderzoek uitgesloten.

Inclusiecriteria

Personen die binnen de volgende beschrijvingen passen:

- ❖ De studenten van de IPS-opleidingen, leerjaar 1 t/m 4 aan de HAN.
Zij volgden op het moment van het onderzoek het huidige onderwijs.
- ❖ De langstudeerders van de IPS-opleidingen.
Zij volgden op het moment van het onderzoek het huidige onderwijs.
- ❖ Alle werknemers van de IPS-opleidingen met de functie docent.
Zij gaven op het moment van het onderzoek inhoudelijk les.

Exclusiecriteria

Personen met de volgende rollen:

- ❖ De opdrachtgever mw. A. Orgassa
Mw. beschikte op het moment van het onderzoek over voorkennis.
- ❖ De docentbegeleider mw. M. Barry
Mw. beschikte op het moment van het onderzoek over voorkennis.
- ❖ Expert op het gebied van internationalisering: dhr. T. Satink
Dhr. heeft ondersteuning geboden bij het opstellen van de vragenlijst.
- ❖ Vier critical friends
Zij hebben tijdens het pilot-onderzoek feedback gegeven op de vragenlijst.
- ❖ De projectuitvoerders
Zij voeren het onderzoek uit.

Door het toepassen van de exclusiecriteria bestaat de onderzoekspopulatie uit 2.945 deelnemers (populatie – exclusiecriteria = onderzoekspopulatie).

Het dataverzamelingsprogramma HBO-Spiegel is gebruikt om de vragenlijst te versturen. Deelnemers hebben iedere een unieke link per e-mail ontvangen waarmee de vragenlijst kon worden ingevuld. Er is tweemaal een reminder over de vragenlijst verstuurd en er zijn aankondigingen geplaatst op HAN-scholar. Daarnaast zijn er voor docenten kaartjes met een herinnering geflyerd bij hun kantoorruimten. De studenten zijn persoonlijk benaderd door een bezoek tijdens de lessen.

2.3. Ethische overwegingen

De anonimiteit van de deelnemers is gewaarborgd doordat er niet is gevraagd naar persoonlijke gegevens. Deelname aan het onderzoek was volledig vrijwillig, er is geen gebruik gemaakt van een vergoeding voor deelname. Alle data is zes weken na het sluiten van de vragenlijst verwijderd.

2.4. Gegevensanalyse

2.4.1. Werkwijze SPSS™

De resultaten die zijn verzameld en verwerkt in de HBO-Spiegel, zijn geëxporteerd naar het data-analyse programma Statistical Products and Service Solutions (SPSS™), versie 23. De gegevensanalyse is uitgevoerd volgens de stappen van *Basisboek Statistiek met SPSS* (Baarda, Goede & Dijkum, 2011). In onderstaande alinea's zijn de stappen beschreven.

Stap 1: Deelvraag één en twee bestonden uit frequentievragen en deelvraag drie en de onderzoeksvraag betrof een verschilvraag. De vragenlijst die gebruikt is voor het onderzoek bestond uit vragen en stellingen van verschillende meetniveaus, namelijk het nominaal, ordinaal en ratio meetniveau.

Stap 2: De resultaten zijn vanuit HBO-Spiegel omgezet naar een Excel-bestand. Deze zijn vervolgens ingevoerd in SPSS™. De resultaten zijn opgeslagen in een SPSS-databestand en geëxporteerd naar een Excel-bestand. Het SPSS-databestand is opgeslagen op een harde schijf, welke gekoppeld is aan het account van één van de leden van Internationalisation@Home. Dit account is alleen te gebruiken op de computers van de HAN. Het geëxporteerde Excel-bestand is opgeslagen op het digitaal portfolio van één van de leden van Internationalisation@Home. Het digitaal portfolio is een veilige opslagplaats voor gegevens (Beer, z.d.).

De invoer van gegevens is gecontroleerd op fouten. Alle respondenten die alleen de demografische gegevens hebben ingevuld, zijn verwijderd uit het databestand. De reden hiervoor was dat zij op alle vragen die opgesteld waren voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag en deelvragen geen antwoord hebben gegeven. Daarnaast zijn ook de waardes (opleiding docent en opleiding student) aangepast. Dit is gedaan wanneer een docent bijvoorbeeld antwoord had gegeven bij de waarde opleiding student in plaats van bij de waarde opleiding docent.

Alle data is zes weken na het sluiten van de vragenlijst verwijderd.

Stap 3: Er zijn geen gegevens veranderd of gecombineerd.

Stap 4: Tijdens de analyse zijn de meningen van docenten en studenten in kaart gebracht. Hierbij is er gekeken naar in welke mate de meningen voorkomen. Dit is gedaan middels frequentievragen. Frequentievragen “gebruik je als het in een specifieke onderzoeksvraag gaat om ‘hoe vaak’ of in ‘welke mate’ iets voorkomt” (Baarda, Dijkum & Goede, 2014, p. 60).

Stap 5: Tijdens de analyse van de resultaten zijn er vragen gekoppeld en met elkaar vergeleken. De vergelijking is gedaan door gebruik te maken van het gemiddelde (mean). Dit is gedaan middels een T-toets. Een T-toets gebruik je wanneer je gegevens met elkaar wilt vergelijken (Smits & Edens, 2013, p. 146). Daarnaast is er ook rekening gehouden met de standaarddeviatie en is de *p*-waarde gebruikt. Aan de hand van je standaarddeviatie en je *p*-waarde kun je statistische uitspraken doen (Smits & Edens, 2013, p. 148). Standaarddeviatie is de “afwijking ten opzichte van het gemiddelde” (Donk & Lanen, 2015, p. 236).

De *p*-waarde is de overschrijdingskans (Smits & Edens, 2013, p. 148). Een *p*-waarde lager dan 0,05 bevestigt dat er significant weinig verschil is tussen de resultaten.

Voorbeeld: docenten en studenten zijn het oneens met een vraag. Een *p*-waarde van 0,934 bevestigt dat er verschil is in de antwoorden.

Tot slot is er rekening gehouden met het ‘valid percent’. Met het ‘valid percent’ wordt “het aantal geldige waarnemingen ten opzichte van het totaal” bedoeld (Verhoeven, 2010b, p. 215). Niet alle respondenten hebben alle vragen beantwoord, waardoor het ‘valid percent’ bij iedere vraag verschillend was.

2.4.2. Mean

De belangrijkste resultaten zijn gebaseerd op het gemiddeld gegeven antwoord door docenten en studenten (mean). Tijdens de analyse zijn de sterke afwijkingen van het gemiddeld gegeven antwoord in kaart gebracht. De antwoorden van de docenten en studenten per IPS-opleiding ten opzichte van het gemiddeld gegeven antwoord zijn hierbij geanalyseerd. Internationalisation@Home heeft tijdens deze analyse de volgende vraag gesteld: welke opleiding heeft een sterk afwijkend antwoord gegeven ten opzichte van het gemiddeld gegeven antwoord?

De resultaten zijn onderverdeeld in de internationale, interculturele en meertalige competenties. Ten eerste is er per competentie het gemiddeld gegeven antwoord van docenten en studenten op een stelling of vraag beschreven. Ten tweede zijn de sterk afwijkende antwoorden van de docenten en/of studenten per IPS-opleiding ten opzichte van het gemiddeld gegeven antwoord beschreven en weergegeven in staafdiagrammen.

3. Resultaten

De vragenlijst is verstuurd naar de gehele onderzoekspopulatie (N = 2.945). Door onbekende redenen hebben 52 deelnemers geen vragenlijst ontvangen. Van deze overgebleven 2.893 deelnemers heeft 22,2% (N = 641) gereageerd. Hiervan was 15,3% (N = 98) docent en 84,7% (N = 543) student.

3.1. Verdeling van docent- en studentpopulatie

Van de 22,2% (N = 641) respondenten heeft 15,3% (N = 98) de vragen met betrekking tot de demografische gegevens niet ingevuld. Voor het beschrijven van de demografische gegevens zijn de antwoorden gebruikt van de 84,7% (N = 543) respondenten die deze vragen hebben ingevuld. Dit percentage wordt gezien als het 'geldige' percentage, omdat de ontbrekende antwoorden niet zijn meegerekend (Verhoeven, 2010a, p. 107). In Tabel 1 is te zien wie de respondenten waren. Hierbij zijn de functie, nationaliteit en de opleiding van de respondent in percentages en aantallen weergegeven.

Tabel 1: Demografische gegevens

Vraag	Antwoord	Reacties in procenten	Reacties in aantallen
Functie	Docent (37,5%)*	15,3%	(N = 98)
	Student (20,1%)*	84,7%	(N = 543)
Nationaliteit	Nederlands	89,1%	(N = 571)
	Anders	10,9%	(N = 70)
Opleiding docenten	Ergotherapie	30,7%	(N = 27)
	Fysiotherapie	23,9%	(N = 21)
	Logopedie	9,1%	(N = 8)
	Logopedie euregionaal	0,0%	(N = 0)
	Mondzorgkunde	10,2%	(N = 19)
	Voeding en diëtetik	21,6%	(N = 9)
	Meerdere opleidingen	4,5%	(N = 4)
Opleiding studenten	Ergotherapie	33,2%	(N = 151)
	Fysiotherapie	22,2%	(N = 101)
	Logopedie	10,3%	(N = 47)
	Logopedie euregionaal	1,3%	(N = 6)
	Mondzorgkunde	17,4%	(N = 79)
	Voeding en diëtetik	15,6%	(N = 71)

Opmerking: De opleiding logopedie euregionaal is een variant op de opleiding logopedie, deze studenten worden tweetalig opgeleid (Nederlands en Duits) (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, 2015a).

* Reactiepercentage van het totaal aantal benaderde docenten en totaal aantal benaderde studenten.

3.2. Resultaten van het onderzoek

De meningen van docenten en studenten over de internationale, interculturele en meertalige competenties komen gemiddeld genomen overeen met elkaar. Een aantal docenten en studenten benadrukken, in de opmerkingen van de vragenlijst, de relevantie van het onderzoek. Alle opmerkingen van de respondenten zijn te lezen in bijlage 7.3.

In Tabel 2 is te lezen dat er geen grote verschillen zijn tussen de meningen van docenten en studenten. Deze gegevens zijn gebaseerd op de gemiddelde gegeven antwoorden. De antwoorden die de respondenten hebben gegeven zijn als volgt gecodeerd:

- 1: Helemaal oneens
- 2: Oneens
- 3: Niet oneens, niet eens
- 4: Eens
- 5: Helemaal eens

Wanneer de mean 3,93 is, betekent dit dat de respondenten het afgerond, gemiddeld 'eens' zijn met een vraag of stelling.

Tabel 2: Analyse gegeven antwoorden door docenten en studenten

Vraag/stelling	Functie	N	Mean	Sd.
❖ Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op interactie met mensen uit andere landen.	Docent	98	2,80	,824
	Student	537	2,69	,936
❖ De internationale competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.	Docent	97	3,82	,750
	Student	530	3,63	,863
❖ Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg aan mensen met een andere cultuur dan de student zelf.	Docent	96	2,83	,777
	Student	482	2,88	,916
❖ De interculturele competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.	Docent	96	3,93	,757
	Student	477	3,60	,815
❖ Het huidige onderwijs (exclusief activiteiten vanuit het praktijkhuis) zorgt ervoor dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg in meer dan één taal.	Docent	94	2,26	,915
	Student	462	2,22	,980
❖ De meertalige competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.	Docent	95	3,62	,877
	Student	464	3,63	,906

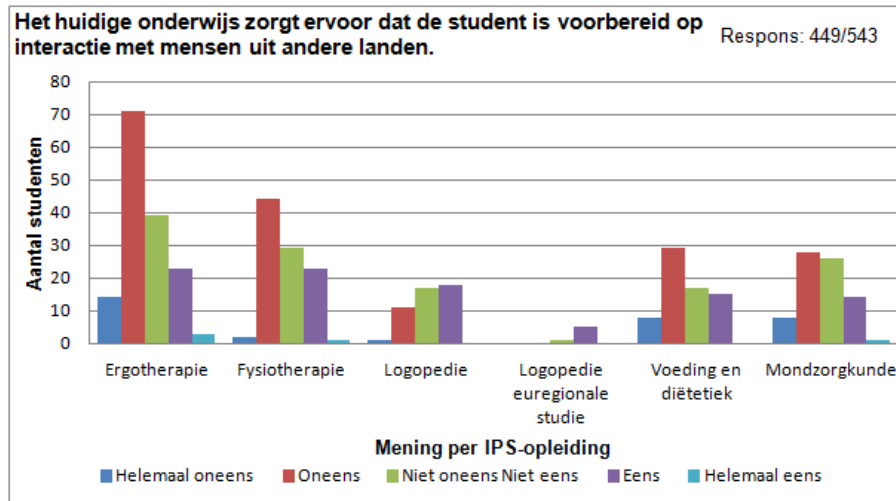
Alle resultaten zijn weergegeven in bijlage 7.2. In iedere staafdiagram is te lezen wat het 'valid percent' van het aantal respondenten per vraag is. Met het 'valid percent' wordt "het aantal geldige waarnemingen ten opzichte van het totaal" bedoeld (Verhoeven, 2010b, p. 215). Bijvoorbeeld 'respons 88/98' geeft aan dat 88 van de in totaal 98 ondervraagden respondenten, de vraag hebben beantwoord.

3.2.1. Internationale competentie

Het gemiddelde van zowel de docenten als studenten is het 'niet oneens, niet eens' met de stelling dat het huidige onderwijs ervoor zorgt dat de student is voorbereid op interactie met mensen uit andere landen. De p -waarde duidt aan dat statistisch gezien de meningen overeenkomen ($p=0,234$). Door verdere analyse van de meest gegeven antwoorden bij docenten en studenten viel het op dat studenten (40,8%; $N = 183$) het 'oneens' zijn met bovenstaande stelling.

Daarnaast viel het op dat studenten van de opleiding logopedie euregionaal (83,3%; $N = 5$) het 'eens' zijn met bovenstaande stelling.

De antwoorden van de studenten per IPS-opleiding op bovenstaande stelling zijn weergegeven in Figuur 2.

Figuur 2: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de stelling: Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op interactie met mensen uit andere landen.

Docenten (56,8%; N = 50) en studenten (53,8%; N = 239) zijn het 'eens' met de stelling dat de internationale competentie uitgebreider behandeld dient te worden in het onderwijs. De p -waarde duidt aan dat er statistisch gezien verschillen zijn tussen de meningen ($p=0,022$). Docenten (48,2%; N = 40) geven aan dat zij het onderwijs over de internationale competentie willen aanbieden in de onderwijsheden 'verdeeld over de leerjaren' terwijl studenten (44,5%; N = 192) aangeven dat zij de informatie over de internationale competentie willen ontvangen in onderwijseenheid 'leerjaar 2'. Alle resultaten over de internationale competentie zijn te lezen in bijlage 7.2, Tabel 3, Tabel 4 en Figuur 7 t/m 12.

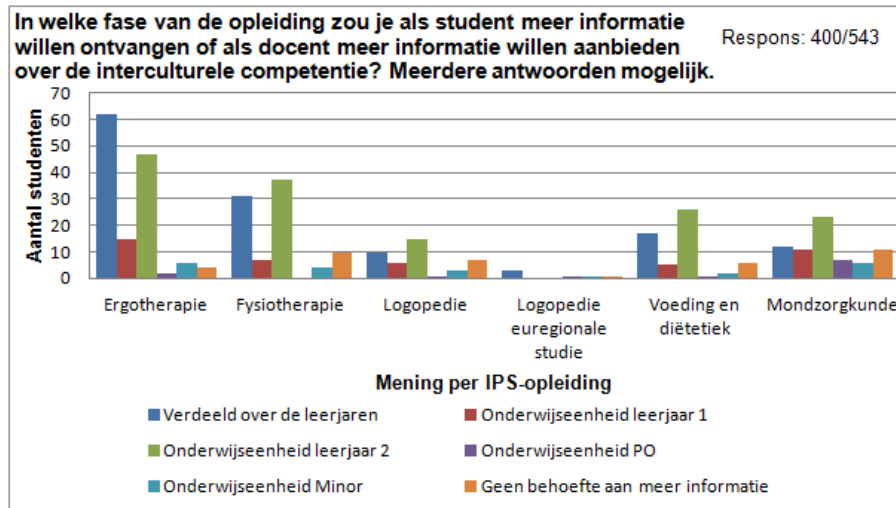
3.2.2. Interculturele competentie

Docenten (46,0%; N = 40) en studenten (34,2%; N = 138) zijn het 'niet oneens, niet eens' met de stelling dat het huidige onderwijs ervoor zorgt dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg aan mensen met een andere cultuur dan de student zelf. De p -waarde duidt aan dat statistisch gezien de meningen overeenkomen ($p=0,450$).

Docenten (57,5%; N = 50) en studenten (52,5%; N = 210) zijn het 'eens' met de stelling dat de interculturele competentie uitgebreider behandeld dient te worden in het onderwijs. De p -waarde duidt aan dat er statistisch gezien verschillen zijn tussen de meningen ($p=0,000$).

Docenten (60,5%; N = 49) geven aan dat zij meer informatie willen aanbieden in de onderwijseenheden 'verdeeld over de leerjaren' terwijl studenten (37,0%; N = 148) aangeven dat zij de informatie over de interculturele competentie willen ontvangen in onderwijseenheid 'leerjaar 2'. Opvallend is dat de studenten van de opleiding ergotherapie (45,6%; N = 62) de informatie willen ontvangen in de onderwijseenheden 'verdeeld over de leerjaren'.

De antwoorden van studenten per IPS-opleiding op bovenstaande vraag zijn weergegeven in Figuur 3.

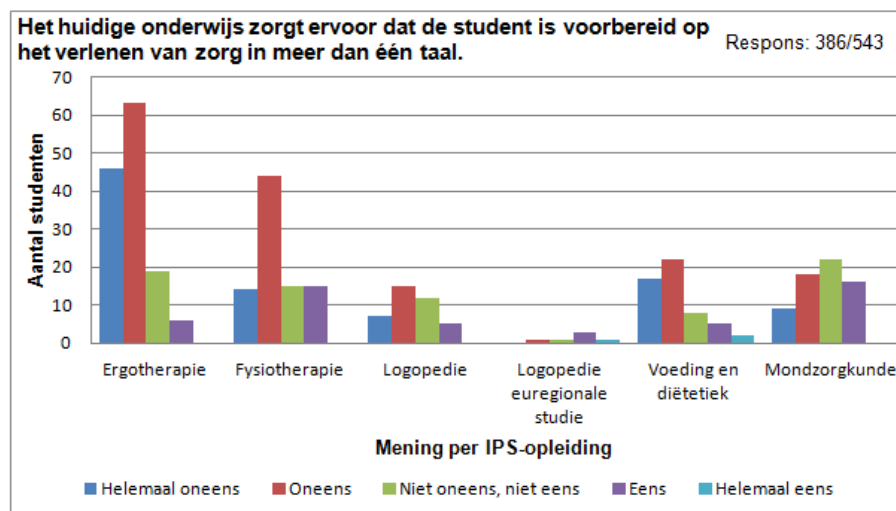

Figuur 3: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de vraag: In welke fase van de opleiding zou je als student meer informatie willen ontvangen of als docent meer informatie willen aanbieden over de interculturele competentie? Meerdere antwoorden mogelijk.

Alle resultaten over de interculturele competentie zijn te lezen in bijlage 7.2, Tabel 5, Tabel 6 en Figuur 13 t/m 18.

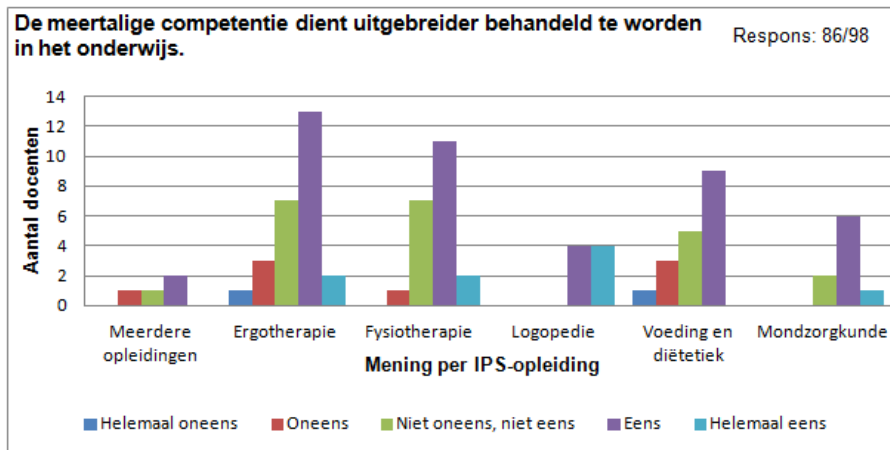
3.2.3. Meertalige competentie

Docenten (49,4%; N = 42) en studenten (42,2%; N = 163) zijn het 'oneens' met de stelling dat het huidige onderwijs ervoor zorgt dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg in meer dan één taal. De p -waarde duidt aan dat statistisch gezien de meningen overeenkomen ($p=0,711$). Opvallend is dat de studenten van de opleiding logopedie euronale (50,0%; N = 3) het 'eens' is met deze stelling. De antwoorden van de studenten per IPS-opleiding op bovenstaande stelling zijn weergegeven in Figuur 4.

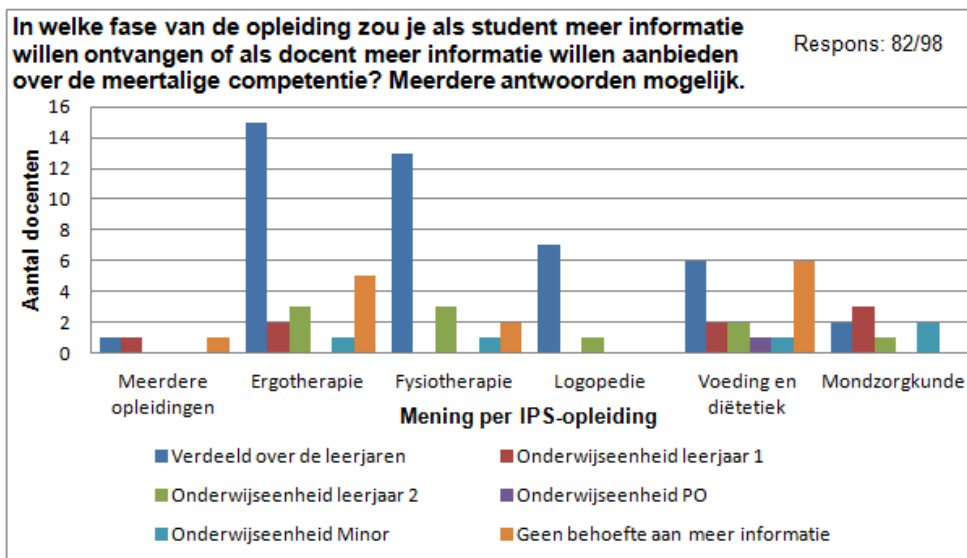
Figuur 4: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de stelling: Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg in meer dan één taal.

Docenten (52,3%; N = 45) en studenten (49,6%; N = 192) zijn het 'eens' met de stelling dat de meertalige competentie uitgebreider behandeld dient te worden in het onderwijs. De p -waarde duidt aan dat statistisch gezien de meningen overeenkomen ($p=0,934$). Daarbij is het opvallend dat de docenten van de opleiding logopedie het als enige opleiding zowel 'eens' (50,0%; N = 4) als 'helemaal eens' (50,0%; N = 4) is met bovenstaande stelling. Deze resultaten zijn weergegeven in figuur 5.

Figuur 5: Resultaten van docenten per IPS-opleiding op de stelling: De meertalige competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.

Docenten (53,7%; N = 44) en studenten (36,3%; N = 140) zouden meer informatie willen aanbieden en ontvangen in de onderwijseenheden 'verdeeld over de leerjaren'. Opvallend is dat de docenten van de opleiding voeding & diëtetiek ook aangeven 'geen behoefte te hebben aan het aanbieden van meer informatie' (33,6%; N = 6). Deze informatie is weergegeven in figuur 6.

Figuur 6: Resultaten van docenten per IPS-opleiding op de vraag: In welke fase van de opleiding zou je als student meer informatie willen ontvangen of als docent meer informatie willen aanbieden over de meertalige competentie? Meerdere antwoorden mogelijk.

Alle resultaten over de meertalige competentie zijn te lezen in bijlage 7.2, Tabel 7, Tabel 8 en Figuur 19 t/m 24.

4. Discussie en conclusie

4.1. Betrouwbaarheid, validiteit en bruikbaarheid

In dit onderzoek is de betrouwbaarheid verhoogd omdat er rekening is gehouden met het maken van toevallige fouten. Allereerst zijn de vragenlijsten uit het onderzoek van Hoef en Boeft (2015) en Brinkmann et al (2014) als basis gebruikt voor het opstellen van de vragenlijst van Internationalisation@Home. Vervolgens is de vragenlijst besproken met opdrachtgever mw. A. Orgassa, docentbegeleider mw. M. Barry en er is een pilot-onderzoek uitgevoerd.

Het onderzoek kan deels valide worden verklaard. Enerzijds is de validiteit verhoogd omdat er gebruik is gemaakt van brontriangulatie en onderzoekerstriangulatie. Anderzijds is de validiteit verlaagd omdat de term WPL, in de vragenlijst, voor respondenten van de opleiding voeding en diëtetiek onduidelijk was.

Het onderzoek van Internationalisation@Home is bruikbaar. Er is regelmatig contact geweest met de opdrachtgever mw. A. Orgassa. Zij heeft inspraak gehad bij het opstellen van de vragenlijst. Deze inspraak heeft ervoor gezorgd dat mw. A. Orgassa aan het einde van het onderzoek de informatie heeft gekregen die voor haar bruikbaar is.

4.2. Discussie

Er zijn meningen van docenten en studenten onderzocht over de internationale, interculturele en meertalige competenties. Deze meningen zijn onderzocht omdat deze competenties niet te herleiden zijn uit de competentieoverzichten, terwijl deze wel als doelstelling geformuleerd zijn in het Internationaliseringsplan 2010-2014.

Dit onderzoek heeft verschillende redenen waarom het als relevant wordt beschouwd. Ten eerste benadrukken docenten en studenten, als opmerking in de vragenlijst, de relevantie van het onderzoek. Ten tweede is er een hoog reactiepercentage behaald (22,2%). Dat de respondenten het belang van het onderzoek inzien zou verklaard kunnen worden doordat zij zich bewust zijn van de ontwikkelingen in Nederland, zoals de actuele vluchtelingenstroom en de vergrijzing van allochtonen. Daarbij weten de respondenten wellicht dat dit een doelgroep is die studenten in de toekomst als paramedici mogelijk gaan behandelen.

Belangrijke resultaten zijn dat een groot deel van de respondenten aangeven dat zij vinden dat het huidige onderwijs de student op dit moment niet voorbereid op het werken met mensen met een andere cultuur. Daarnaast geven zij aan dat de internationale, interculturele en meertalige competenties meer aan bod moet komen in het onderwijs van het IPS aan de HAN. Uit literatuur van Wolffers, Elteren, & Diemen-Steenvoorde (2005) en Bakker, Felten, & Vliet (2011) blijkt dat het onderwijs er op dit moment niet voor zorgt dat hulpverleners zijn voorbereid op het behandelen van mensen met een andere cultuur. Hieruit kan de aanname gemaakt worden dat het al langer bekend is dat het onderwijs hulpverleners niet voorbereid op het behandelen van mensen met andere culturen. Je zou je kunnen afvragen hoe het kan dat docenten en studenten aangeven dat de internationale, interculturele en meertalige competenties hen niet voorbereid op het behandelen van cliënten met een andere cultuur, terwijl dit wel als doelstelling geformuleerd was in het Internationaliseringsplan 2010-2014. Het is onbegrijpelijk dat je als paramedicus in opleiding niet wordt voorbereid op het behandelen van cliënten met een andere cultuur. Dit is noodzakelijk gezien de veranderingen in de maatschappij.

Gezien de veranderingen in de maatschappij zou het logisch zijn wanneer de internationale, interculturele en meertalige competenties bij iedere IPS-opleiding aan bod zouden komen. Dit omdat er bij paramedische beroepen rekening gehouden moet worden met culturele verschillen van de cliënt.

Het is belangrijk dat de internationale, interculturele en meertalige competenties aan bod komen binnen de IPS-opleidingen.

Praktische voorbeelden die het belang van deze competenties aantonen zijn dat een cliënt zich vanuit zijn culturele achtergrond passief kan opstellen tijdens een behandeling (Claessens, 2004). Dit kan zijn omdat de cliënt vanuit zijn cultuur heeft meegenomen dat de behandelaar diegene is die de actieve rol heeft tijdens een behandeling. Een ander voorbeeld is dat sommige allochtone vrouwen, vanuit hun cultuur, niet behandeld mogen worden door een mannelijke therapeut (Geraets, Nieuwboer, Nijs, Veenhof & Wilgen, 2009). Het laatste voorbeeld is dat er miscommunicatie kan ontstaan tussen de cliënt en de therapeut wanneer zij niet dezelfde taal spreken. Door een familielid als tolk in te zetten kan informatie ook 'verkeerd' geïnterpreteerd of overgebracht worden (Berns et al., 2004). Wanneer je je als paramedicus bewust bent van culturele verschillen en tijdens de opleiding tot paramedicus handvatten krijgt over het omgaan met cultuurverschillen, zou een behandeling beter aansluiten bij cliënten met een andere cultuur.

De meningen van docenten en studenten over de internationale, interculturele en meertalige competenties komen gemiddeld genomen met elkaar overeen. Na het analyseren van de meningen per IPS-opleiding is gebleken dat er enkele verschillen zijn.

De studenten van de opleiding logopedie eureginaal vinden dat het huidige onderwijs de student voorbereid op interactie met mensen met een andere cultuur en op het verlenen van zorg in meer dan één taal. Studenten van de opleiding logopedie vinden in tegenstelling tot studenten van de andere IPS-opleidingen dat het huidige onderwijs studenten hier niet op voorbereid. De opleiding logopedie is een tweetalige opleiding bedoeld voor zowel Nederlandstalige als Duitstalige studenten. Lessen worden aangeboden in het Nederlands, Duits en Engels (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, 2015a). "De aanwezigheid van 2 nationaliteiten maakt dat de opleiding Logopedie enerzijds een grotere deskundigheid kan aanbieden (docenten uit beide landen) én het vergemakkelijkt het werken aan internationalisering" (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, 2015a). Door bovenstaande literatuur vinden de leden van Internationalisation@Home het begrijpelijk dat de studenten van de opleiding logopedie eureginaal van mening zijn dat het huidige onderwijs de studenten voorbereid op interactie met mensen met een andere cultuur en op het verlenen van zorg in meer dan één taal.

Bij de resultaten over de interculturele competentie is het opvallend dat de studenten van de opleiding ergotherapie meer informatie over deze competentie willen ontvangen in de onderwijseenheden verdeeld over de leerjaren. Studenten van de andere IPS-opleidingen geven in tegenstelling tot de studenten van de opleiding ergotherapie aan dat zij deze informatie juist willen ontvangen in onderwijseenheid leerjaar 2. Het is begrijpelijk dat de studenten van de opleiding ergotherapie informatie in de onderwijseenheden verdeeld over de leerjaren willen ontvangen. "Ergotherapeuten stellen mensen in staat om opnieuw hun dagelijkse activiteiten uit te voeren als dat niet meer lukt door lichamelijke of psychische problemen" (Ergotherapie Nederland, z.d.). De normen en waarden over het uitvoeren van dagelijkse activiteiten (handelen) kan bij elke cultuur verschillend zijn. Het is belangrijk dat je hier als ergotherapeut bewust van bent. Een praktisch voorbeeld: je behandelt als ergotherapeut een Turks kind en je wilt daarover in gesprek met de ouders. In de Turkse cultuur is het normaal dat de man de kostwinner is en de vrouw de verantwoordelijke van de opvoeding van de kinderen (Opvoedingsstijlen, 2016b). Belangrijke keuzes over de behandeling van het kind, worden gemaakt door de moeder. Dit terwijl het in Nederland normaal is dat ouders een gezamenlijk beslissing maken (Opvoedingsstijlen, 2016a). Het regelmatig herhalen van culturele aspecten in het onderwijs zou ervoor zorgen dat de student kennis en vaardigheden omtrent de interculturele competentie eigen kan maken en kan koppelen aan praktijksituaties.

Opvallend aan de resultaten van de meertalige competentie is dat de docenten van de opleiding logopedie sterk van mening zijn dat de meertalige competentie uitgebreider behandeld dient te worden in het onderwijs. Docenten van de andere IPS-opleidingen hebben hierover een minder uitgesproken mening. De reden waarom de docenten van de opleiding logopedie een sterke mening hebben over het uitgebreider behandelen van de meertalige competentie is voor de leden van Internationalisation@Home onduidelijk. Het zou verklaard kunnen worden doordat een logopedist, vergeleken met andere paramedici, zich specifiek richt op “het ontwikkelen, herstellen en onderhouden van de communicatie” (Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie, 2003). Een ander opvallend resultaat over de meertalige competentie is dat de docenten van de opleiding voeding en diëtetiek aangeven geen behoefte te hebben aan het aanbieden van meer informatie over de meertalige competentie. Dit is vreemd, de docenten hebben namelijk aangegeven dat zij wel van mening zijn dat de meertalige competentie uitgebreider behandeld dient te worden in het onderwijs. Daarnaast is het ook vreemd omdat de opleiding voeding en diëtetiek, net als alle andere IPS-opleidingen, een paramedisch beroep is. Al deze paramedische beroepen krijgen in de toekomst te maken met de veranderingen in de maatschappij, ook de opleiding voeding en diëtetiek. Gezien de veranderingen in de maatschappij (vergrijzing en vluchtelingenstroom), is het aannemelijk dat alle paramedische beroepen op dit moment, of in de toekomst, gaan werken met cliënten met een andere cultuur. Diëtisten onderscheiden zich hier niet in.

4.3. Betekenis van de resultaten

Voor de IPS-opleidingen

“Het IPS vindt het belangrijk dat het onderwijs aansluit bij de ontwikkelingen in het werkveld” (Instituut Paramedische Studies, z.d.). De komende jaren zal onder andere het aantal niet-westerse allochtonen in Nederland sterk gaan vergrijzen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2009). Door bovenstaande informatie is het aannemelijk dat de studenten worden voorbereid op het behandelen van deze doelgroep. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat docenten en studenten van alle IPS-opleidingen van leerjaar 1 t/m 4 vinden dat het onderwijs de student niet voorbereid op het behandelen van cliënten met een andere cultuur. Dit betekent voor het IPS dat hun uitgangspunt (het aansluiten bij de ontwikkelingen in het werkveld) niet aansluit bij de meningen van de docenten en studenten. Het onderzoek van Hoef en Boeft (2015) dat is uitgevoerd aan de HAN, binnen de IPS-opleiding voeding en diëtetiek, bevestigen de behoefte aan het uitgebreider behandelen van de internationale, interculturele en meertalige competenties in het huidige onderwijs. In tegenstelling tot het onderzoek van Internationalisation@Home was het onderzoek van Hoef en Boeft (2015) gericht op het in kaart brengen van de meningen bij eerste en vierdejaars studenten van de opleiding voeding en diëtetiek. Zij hebben zich hierbij niet gericht op het in kaart brengen van de meningen van tweede en derdejaars studenten van de opleiding voeding en diëtetiek, andere IPS-opleidingen en op zowel docenten als studenten.

Voor het beroep ergotherapie

Ergotherapeuten zijn belangrijke hulpverleners binnen de gezondheidszorg (Driessen, 1997). Ergotherapie is ontwikkeld in de westerse wereld en heeft westerse uitgangspunten. Hierdoor zou een behandeling bij cliënten met een andere cultuur tot problemen kunnen leiden (Kanis, Kolkman, Meer, Warmerdam & Stomph, 2005). De beroepsvereniging Ergotherapie Nederland vindt het belangrijk dat ergotherapeuten in grote lijnen kennis hebben over de verschillende culturen in de Nederlandse samenleving. Er wordt van ergotherapeuten verwacht dat zij sociaal-culturele aspecten kunnen integreren in het ergotherapeutisch traject (Leeuw, Saengers, Vanlaerhoven & Vries-Uiterweerd, 2015). Om als ergotherapeut deze aspecten te kunnen integreren, is het van belang dat dit aan bod komt tijdens de opleiding tot ergotherapeut. De reden hiervoor is dat studenten zich ten eerste bewust moeten worden van zijn/haar eigen waarden en normen.

Ten tweede wordt er verwacht dat zij alert zijn of en hoe deze waarden en normen de behandeling van een cliënt met een andere cultuur kunnen beïnvloeden (Leeuw, Saengers, Vanlaerhoven & Vries-Uiterweerd, 2015). Om de opleiding ergotherapie aan te laten sluiten bij de huidige ontwikkelingen in het werkveld is het aannemelijk dat het onderwijs de studenten voorbereid op het behandelen van cliënten met een andere cultuur. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat het onderwijs de student niet voorbereid op het behandelen van cliënten met een andere cultuur. Dit betekent dat de afgestudeerde ergotherapeuten aan de HAN op dit moment niet voldoen aan de verwachting van Ergotherapie Nederland.

4.4. Sterke kanten en kritische kanttekeningen van het onderzoek

4.4.1. Sterke kanten van het onderzoek

- ❖ Respondenten
Internationalisation@Home heeft voldoende respondenten voor een goed onderzoek. Het reactiepercentage was 22,2%. Dit reactiepercentage houdt in dat het onderzoek als zeer succesvol mag worden beschouwd (Checkmarket, 2013).
- ❖ Draagvlak
Er is draagvlak gecreëerd onder docenten en studenten omdat zij het belang van het onderzoek inzien en hebben aangegeven dat zij hopen dat er iets met de resultaten zal gebeuren. Het creëren van draagvlak is nodig om ervoor te zorgen dat adviezen worden geïmplementeerd (Heijman, Lemette, Veld & Kuiper, 2011, p. 119).

4.4.2. Kritische kanttekeningen van het onderzoek

- ❖ Vragenlijst
Doordat er eenzelfde vragenlijst was voor docenten en studenten, moesten zij soms vragen overslaan. Hierdoor ontstond er bij sommige respondenten verwarring. Door deze verwarring hebben docenten vragen ingevuld die voor de studenten bedoeld waren en hebben studenten vragen ingevuld die voor de docenten bedoeld waren.

Hoe heeft deze kanttekening het onderzoek beïnvloed?

Deze kanttekening heeft het onderzoek niet negatief beïnvloed omdat tijdens de analyse van de resultaten er rekening is gehouden met mogelijk fout ingevulde antwoorden. In de vragenlijst waren er twee verschillende soorten vragen over de opleiding, één vraag bedoeld voor docenten en één voor studenten.

Aan docenten is gevraagd aan welke opleiding zij verbonden zijn en aan studenten is gevraagd welke opleiding zij volgen. De antwoorden op deze vragen zijn gecontroleerd door ze te vergelijken met de antwoorden die respondenten gegeven hebben op de vraag: 'mijn functie is docent of student'. Op de plekken waar de antwoorden op de vraag van de opleiding verkeerd waren ingevuld, zijn deze aangepast. Hierdoor is de variabele 'opleiding student' gekoppeld aan alle vragen die alleen ingevuld mochten worden door de studenten. De vragen die bedoeld waren voor docenten zijn gekoppeld aan de variabele 'opleiding docent'. Door tijdens de analyse de variabelen 'opleiding docent' of 'opleiding student' te koppelen aan de vragen omtrent de internationale, interculturele of meertalige competenties zijn de meningen van docenten en studenten afzonderlijk van elkaar geanalyseerd. Hierdoor kon de onderzoeksvraag beantwoord worden.

❖ **Term WPL**

In de vragenlijst is de term WPL gebruikt. Naar aanleiding van feedback van een docent van de opleiding voeding en diëtetiek, is het duidelijk geworden dat de term WPL voor sommige respondenten van de opleiding voeding en diëtetiek onduidelijk was.

Hoe heeft deze kanttekening het onderzoek beïnvloed?

Deze kanttekening heeft het onderzoek mogelijk negatief beïnvloed. Respondenten voor wie de term WPL onduidelijk was, hebben mogelijk de vragen over WPL niet naar waarheid ingevuld. Internationalisation@Home heeft na het ontvangen van de feedback aankondigingen geplaatst op de Scholar site van iedere IPS-opleiding, waarin is uitgelegd dat de term WPL staat voor stage. Tevens is er tijdens het bezoeken van de klassen duidelijk uitgelegd wat de term WPL inhoudt. Door de aankondigingen te plaatsen en de uitleg te geven over de term WPL in de klassen, heeft Internationalisation@Home de negatieve invloed zo minimaal mogelijk proberen te houden. Het percentage respondenten dat de vragenlijst heeft ingevuld terwijl de term WPL onduidelijk was, is niet bekend.

4.5. Vervolgonderzoek

Een vervolgonderzoek zou wenselijk zijn. Hierbij zou onderzocht kunnen worden welke werkvormen er gewenst zijn en in welke mate docenten meer informatie willen aanbieden en studenten meer informatie willen ontvangen over de internationale, interculturele en meertalige competenties. Dit zou gedaan kunnen worden door gesprekken te voeren met de docenten en studenten of door het afnemen van een open vragenlijst. Het vervolgonderzoek zou ervoor kunnen zorgen dat er in de toekomst concrete acties ondernomen kunnen worden. Hierdoor is het aannemelijk dat het onderwijs beter aansluit op de behoeften van de docenten en studenten met als doel dat het onderwijs beter aansluit bij de ontwikkelingen in het werkveld. Dit is wat het IPS belangrijk vindt (Instituut Paramedische Studies, z.d.).

Andere ideeën voor vervolgonderzoeken zijn bijvoorbeeld het onderzoeken van de internationale, interculturele en meertalige competenties bij de (paramedische) hulpverleners in het werkveld. Daarnaast kunnen de interculturele competentie onderzocht worden bij cliënten met een andere culturele achtergrond. Bij zowel het onderzoek bij de hulpverleners als bij de cliënten, zouden bijvoorbeeld ervaringen onderzocht kunnen worden. Het zou ook interessant zijn om de internationale, interculturele en meertalige competenties te bespreken met andere hogescholen: worden de competenties op deze scholen wel behandeld, zo ja, op welke manier? Op deze manier kan de kennis omtrent de competenties bij het IPS aan de HAN verbreed worden en kunnen er ideeën opgedaan worden wat betreft de implementatie.

4.6. Conclusie van het onderzoek

De onderzoeksvraag is beantwoord met de resultaten uit de vragenlijst. Er zijn verbanden tussen de meningen van docenten en studenten, zowel onderling als tussen de IPS-opleidingen. Het huidige onderwijs bereidt de student onvoldoende voor op het werken met cliënten met een andere cultuur. Om ervoor te zorgen dat studenten wel worden voorbereid op het werken met cliënten met een andere cultuur, is het noodzakelijk dat de internationale, interculturele en meertalige competenties uitgebreider behandeld worden in het onderwijs van het IPS aan de HAN.

5. Aanbevelingen

Naar aanleiding van de resultaten, discussie en conclusie zijn onderstaande aanbevelingen opgesteld.

Internationalisation@Home raadt de HAN aan om een vervolgonderzoek te doen. Hierbij zou onderzocht kunnen worden welke werkvormen er gewenst zijn en in welke mate docenten meer informatie willen aanbieden en studenten meer informatie willen ontvangen over de internationale, interculturele en meertalige competenties. Dit zou gedaan kunnen worden door gesprekken te voeren met de docenten en studenten of door het afnemen van een open vragenlijst. Bij het voeren van gesprekken is het belangrijk dat er variatie is in de achtergronden van de deelnemers zodat het onderwerp vanuit verschillende invalshoeken wordt bekeken (Donk & Lanen, 2015, p. 288).

Ondanks dat Internationalisation@Home geen onderzoek heeft gedaan naar de manier waarop en de mate waarin docenten meer informatie willen aanbieden en studenten meer informatie willen ontvangen over de internationale, interculturele en meertalige competenties, zijn er verschillende aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen geven een beeld over de mogelijke behoeften van docenten en studenten. Hierdoor zouden de internationale, interculturele en meertalige competenties uitgebreider behandeld kunnen worden in het onderwijs van het IPS. Hieronder zijn de aanbevelingen te lezen.

- ❖ Hoorcolleges en/of werkcolleges geven over de inhoud van de competenties.
- ❖ Het uitvoeren van fictieve behandelingen waarbij één persoon de rol heeft van een cliënt met een andere cultuur en de andere persoon de behandelaar is. Hierbij zou de cliënt gespeeld kunnen worden door een student van de opleiding creatieve therapie (studierichting drama).
- ❖ Het schrijven van een behandelplan en onderbouwingsverslag voor een cliënt met een andere cultuur.
- ❖ Het gezamenlijk bespreken van casussen over cliënten met een andere cultuur.
- ❖ Het gezamenlijk bespreken van verschillen die er kunnen zijn tussen je eigen waarden en normen en die van de cliënt.
- ❖ Gastsprekers uitnodigen die ervaringen hebben in het behandelen van cliënten met een andere cultuur.
- ❖ Het schrijven van een behandelplan in een andere taal.
- ❖ Het uitvoeren van een fictieve behandeling in een andere taal.
- ❖ Het aanbieden van taalvaardigheid lessen gericht op het vakgebied van de student.
- ❖ Een performance assessment opstellen waarin de student een (fictieve) behandeling voorbereid, uitvoert bij een cliënt met een andere cultuur en hierop reflecteert.
- ❖ Een workshop over communicatievaardigheden bij mensen met een andere cultuur.

6. Literatuur

Aalsma, E., & Jansen, F. (z.d.). *Inzet van critical friends bij professionaliseren van leraren*. Gedownload op 6 januari 2016, van <http://www.ou.nl/documents/14300/3ec4f9f8-69ea-4e97-ba18-961dfdd11519>

a. Afstudeerbegeleider. (z.d.). *Deelvragen*. Geraadpleegd op 23 november 2015, van <http://www.afstudeerbegeleider.nl/deelvragen/>

b. Afstudeerbegeleider. (z.d.). *Doelstelling*. Geraadpleegd op 7 oktober 2015, van <http://www.afstudeerbegeleider.nl/doelstelling/>

c. Afstudeerbegeleider. (z.d.). *Onderzoeksvraag*. Geraadpleegd op 23 november 2015, van <http://www.afstudeerbegeleider.nl/onderzoeksvraag/>

Atlas Zorg & Hulp. (2015). *Paramedische zorg*. Geraadpleegd op 24 september 2015, van <http://www.zorghulp.atlas.nl/medische-zorg/paramedische-zorg/>

Baarda, B., Goede, M. de, & Dijkum, C. van. (2011). *Basisboek: Statistiek met SPSS* (4^e druk). Groningen: Noordhoff uitgevers.

Bakker, M., Felten, H., & Vliet, K. van. (2011). Gebrek aan aandacht voor cultuur binnen het gezondheidsgerelateerde onderwijs. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 89(2), 87-89.

Bakker, E., & Buuren, H. van. (2014). *Onderzoek in de gezondheidszorg* (2^e druk). Groningen/Houten: Noordhoff uitgevers.

Beer, J. de. (z.d.). *HC 8 Het analyseplan* [PowerPoint]. Geraadpleegd op 22 december 2015, van <https://online.han.nl/sites/8-HE-IPS-80020/1516S1PO/Powerpointsprezis/Hoorcolleges/HC%20Het%20analyseplan%2015%2016.pptx>

Berlet, I., Bulthuis, F., Jacobs, H., Langberg, M., Wanner, P., & Thijs, A. (2008, december). *Omgaan met culturele diversiteit in het onderwijs*. Gedownload op 23 november 2015, van http://www.slo.nl/downloads/2008/Omgaan_20met_20culturele_20diversiteit_webversie.pdf/download

Berns, P. E. G., Jünger, N., Boxum, E., Nouwens, F., Staaïj, M. G. van der, Wessel, S. van, Dun, W. van, & Lonkhuijzen, J. G. van. (2014, 8 april). *Logopedische Richtlijn 'Diagnostiek en behandeling van afasie'*. Gedownload op 13 januari 2016, van http://www.logopedie.nl/bestanden/nvlf/home/Concept_richtlijn_afasie_uitgebreide_versie.pdf

Brinkmann, C., Dönges, H., Jasper, A. C., Möheken, M., & Nube, A. (2014). *Mehrsprachigkeit und Interkulturalität im Curriculum der sprachtherapeutischen Ausbildungen in Deutschland*. Bachelorthese: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Nijmegen.

BTSG bibliotheek. (2015, 23 januari). *Vergrijzing*. Geraadpleegd op 24 september 2015, van <http://www.btsg.nl/infobulletin/vergrijzing.html>

Centraal Bureau voor de statistiek. (2009, 22 juni). *Aantal allochtone 65-plussers groeit snel*. Geraadpleegd op 29 september 2015, van <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/bevolking/publicaties/artikelen/archief/2009/2009-2810-wm.htm>

a. Centraal Bureau voor de Statistiek. (2015). *Begrippen*. Geraadpleegd op 14 september 2015, van <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?ConceptID=37>

b. Centraal bureau voor de Statistiek. (2015). *Begrippen*. Geraadpleegd op 14 september 2015, van <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?ConceptID=1013>

c. Centraal Bureau voor de Statistiek. (2015). *Bevolking: Generatie, geslacht, leeftijd en herkomstgroepering, 1 januari*. Geraadpleegd op 11 september 2015, van <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37325&D1=0&D2=a&D3=0&D4=0&D5=0-4&D6=l&HD=110629-1412&HDR=G5%2cT%2cG3%2cG2%2cG4&STB=G1>

Checkmarket. (2013). *How to determine population and survey sample size?*. Geraadpleegd op 15-01-2016, van <https://www.checkmarket.com/2013/02/how-to-estimate-your-population-and-survey-sample-size/>

Claessens, I. (2004). *Ergotherapeutische zorg bij allochtone ouderen in de thuissituatie* (Afstudeeropdracht). Departement Gezondheidszorg Opleiding Ergotherapie, Provinciale Hogeschool Limburg, Hasselt.

Conculcreeet Consultancy & Advies. (z.d.). *Kwalitatief onderzoek*. Geraadpleegd op 21 november 2015, van <http://www.consulcreeet.nl/index.php/werkwijze/onderzoeksmethoden/kwalitatief-onderzoek>

Dijk, R. van. (1989). Cultuur als excuus voor falende hulpverlening. *Medische Antropologie*, 1(2), 131-143.

Donk, C. van der, & Lanen, B. van. (2015). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn* (2^e herziene druk). Bussum: uitgeverij Coutinho.

Driessen, M. J. (1997). *Occupational therapy in hospital based care in the Netherlands*. gedownload op 23 oktober 2015, van <http://www.nivel.nl/sites/default/files/bestanden/1000461.pdf?>

a. Encyclo. (2015). *Competentieverricht onderwijs*. Geraadpleegd op 23 november 2015, van <http://www.encyclo.nl/begrip/Competentieverricht%20onderwijs>

b. Encyclo. (2015). *Dataverzameling*. Geraadpleegd op 23 november 2015, van <http://encyclo.bl/begrip/dataverzameling>

c. Encyclo. (2015). *Paramedici*. Geraadpleegd op 23 november 2015, van <http://www.encyclo.nl/begrip/paramedisch>

Ergotherapie Nederland. (z.d.). *Wat is ergotherapie?* Geraadpleegd op 15 januari 2016, van <http://ergotherapie.nl/voor-clienten/wat-ergotherapie/>

Geraets, J. J. X. R., Nieuwboer, A., Nijs, J., Veenhof, C., & Wilgen, C. P. van. (Red). (2009). *Jaarboek Fysiotherapie Kinesiotherapie 2009*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Heijmans, A., Lemette, M., Veld, A. de, & Kuiper, C. (2011). *Adviseren als ergotherapeut: Competenties en verhalen uit de praktijk*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

Hoef, I. van der, & Boeft, A. den. (2015). *Meertaligheid, internationale en interculturele competenties*. Honoursprogramma OWE 3 Onderzoek: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Hofhuis, H., Boer, M. de., Plas, M., & Ende, E. van den. (2003). *Enkelvoudige extramurale ergotherapie: Stand van zaken in 2002*. Rapport. Utrecht: NIVEL.

a. Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. (2015). *Logopedie Euregionale variant*. Geraadpleegd op 18 november 2015, van <http://www.han.nl/opleidingen/bachelor/logopedie/vt/opleiding/euregio/>

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. (2013). *Studenten Sociale Studies: Meer hulp nodig bij leren theoretische kennis binnen competentiegericht leren*. Geraadpleegd op 8 oktober 2015, van <http://www.han.nl/onderzoek/nieuws/competentiegericht-leren/>

b. Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. (2015). *Studiewijzer IPS*. Geraadpleegd op 14 september 2015, van <http://www.specials.han.nl/themasites/ips-studiewijzer/>

a. Instituut Paramedische Studies. (2015). *Ergotherapie studiejaar 2015-2016*. Gedownload op 23 oktober 2015, van http://specials.han.nl/themasites/ips-studiewijzer/_files/ERGO.pdf

b. Instituut Paramedische Studies. (2015). *Fysiotherapie studiejaar 2015-2016*. Gedownload op 23 oktober 2015, van http://specials.han.nl/themasites/ips-studiewijzer/_files/FYSIO.pdf

c. Instituut Paramedische Studies. (2015). *Logopedie studiejaar 2015-2016*. Gedownload op 23 oktober 2015, van http://specials.han.nl/themasites/ips-studiewijzer/_files/LOGO.pdf

Instituut Paramedische Studies. (2009). *Internationaliseringplan 2010-2014*. Beleidsplan. Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

d. Instituut Paramedische Studies. (2015). *Mondzorgkunde studiejaar 2015-2016*. Gedownload op 23 oktober 2015, van http://specials.han.nl/themasites/ips-studiewijzer/_files/MZK.pdf

Instituut Paramedische Studies. (z.d.). *Ontwikkelingsplan IPS 2013-2016*. In Hendriks, I. (Red.). *De Praktijk bron van inspiratie: Samen werken aan excellente zorg en uitstekend onderwijs*.

e. Instituut Paramedische Studies. (2015). *Voeding en Diëtetiek studiejaar 2015-2016*. Gedownload op 23 oktober 2015, van http://specials.han.nl/themasites/ips-studiewijzer/_files/VD.pdf

Kanis, J., Kolkman, I., Meer, W. van der., Warmerdam, M., & Stomph, M. (2005, april). *Bewust Intercultureel Werken in de Praktijk: Een scholing voor ergotherapeuten* (Afstudeeropdracht) [HBO Kennisbank]. Gedownload op 23 november 2015, van <http://kennisbank.hva.nl/document/219707>

Leeuw, M. de., Saenger, S., Vanlaerhoven, I., & Vries-Uiterweerd, A. de. (2015). *Beroepscode en gedragsregels ergotherapeut*. Gedownload op 23 november 2015, van <http://ergotherapie.nl/wp-content/uploads/2015/11/Beroepscode.pdf>

Laan, M. (2014, mei). *De kennis van aankomende docenten over meertaligheid*. Geraadpleegd op 7 oktober 2015, van <http://www.rug.nl/society-business/science-shops/taal-cultuur-en-communicatie/publicaties/marijke-laan-meertaligheid.pdf>

Nationaal Kompas Volksgezondheid. (2014, 23 juni). *Etniciteit: Definitie en gegevens*. Geraadpleegd op 23 november 2015, van <http://www.nationaalkompas.nl/bevolking/etniciteit/wat-is-etniciteit/>

Nederlandse Omroep Stichting. (2015). *De vluchtelingenstroom: Wat verandert er voor Nederland?* Geraadpleegd op 24 september 2015, van <http://nos.nl/artikel/2056971-de-vluchtelingenstroom-wat-verandert-er-voor-nederland.html>

Nederlandse Publieke Omroep. (2015). *Wat weten we nu precies over de vluchtelingenstroom?*. Geraadpleegd op 11 september 2015, van <https://www.eo.nl/geloven/nieuws/item/vluchtelingen-de-feiten-op-een-rij/>

Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie. (2003). Beroepsprofiel logopedist. Gedownload op 13 januari 2015, van <http://www.logopedie.nl/bestanden/nvlf/documentatiecentrum/publicaties/beroepsprofiel.pdf>

Onderwijsspiegel. (z.d.). *Dienstverlening*. Geraadpleegd op 6 oktober 2015, van <http://www.onderwijsspiegel.nl/>

a. Opvoedingsstijlen. (2016). *Nederlandse opvoedstijl*. Geraadpleegd op 15 januari 2016, van <http://opvoedingsstijlen.wikispaces.com/Nederlandse+opvoedingsstijl>

b. Opvoedingsstijlen. (2016). *Turkse opvoedstijl*. Geraadpleegd op 15 januari 2016, van <https://opvoedingsstijlen.wikispaces.com/Turkse+opvoedingsstijl>

Os, R. van, & Pieters, I. (2014). *Basisboek Praktijkonderzoek* (2^e editie). Amsterdam: Pearson Benelux.

Piksen, B. (2012). Het culturele interview in Nederland: Patiënten erkend door aandacht voor hun achtergrond. *Phaxx*, xx(1), 10-11.

Rijksoverheid. (z.d.). *Beschermende titels in de zorg*. Geraadpleegd op 14 oktober 2015, van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/personeel-in-de-zorg/inhoud/beschermende-titels-in-de-zorg>

Rijksoverheid. (2006). *OCW en integratie*. Gedownload op 11 september 2015, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2006/07/03/ocw-en-integratie>

Rijksoverheid. (2005). *Ruime baan voor culturele diversiteit*. Gedownload op 11 september 2015, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2005/12/22/ruim-baan-voor-culturele-diversiteit>

Smits, J., & Edens, R. (2013). *Handleiding SPSS*. Amsterdam: Pearson Benelux.

Steunenberg, B., & Wit, N. de. (2013). Diversiteit in vergrijzing: Cultuursensitieve ouderenzorg voor de eerste generatie Turkse en Marokkaanse migranten. *Bijblijven*, 29 (4). 39-44.

SUOO. (2015, mei). *Internationalisering van het curriculum*. Evaluatierapport. Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Tassenaar, V. (2015). De worsteling met gelijkheid in Nederland, met bijzondere aandacht voor de multiculturele samenleving. In J. Doomen & A. Ellian. (Red.), *De strijd van gelijkheid en vrijheid* (pp. 245-264). Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.

United Nations High Commissioner for Refugees. (2015). *Begrippenlijst*. Geraadpleegd op 23 november 2015, van <http://www.unhcr.nl/unhcr-in-nederland/begrippenlijst.html>

Universiteit Utrecht. (2015). *Oriënteren en inlezen*. Geraadpleegd op 23 november 2015, van <https://ong.wp.hum.uu.nl/breed-inlezen-zoeken-in-een-wetenschappelijke-bibliotheek/>

a. Verhoeven, N. (2010). *Onderzoeken doe je zo!*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

b. Verhoeven, N. (2010). *Wat is onderzoek: Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs* (3^e herziene druk). Den Haag: Boom onderwijs.

VluchtelingenWerk Nederland. (2015). *Vluchtelingen in getallen 2015*. Gedownload op 11 september 2015, van <http://www.vluchtelingenwerk.nl/sites/public/u152/VLUCHTELINGEN%20IN%20GETALLEN%202015%20definitiefst%20OO.pdf>

Wolffers, I., Elteren, M. van, & Diemen-Steenvoorde, J.A.A.M. van. (2005). Cultureel vaardig: Studenten leren omgaan met allochtone patiënten. *Medisch contact*, 60(1), 26-29.

Wolffers, I., Kwaak, A., & Beelen, N. van der. (2013). *Culturele diversiteit in de gezondheidszorg: Kennis, attitude en vaardigheden*. Bussum: Coutinho.

7. Bijlagen

7.1. Vragenlijst

1. Mijn Functie is:

Docent

Student

2. Mijn nationaliteit is (meerdere keuzes mogelijk):

Nederlands

Duits

Turks

Marokkaans

Pools

Anders, nl:

3. Mijn leeftijd (in jaren) is:

.....

Vraag 4 en 5 zijn uitsluitend in te vullen door DOCENTEN.

4. Ben je STUDENT: kies 'overslaan'. Ik ben als DOCENT verbonden aan de IPS-opleiding (meerdere antwoorden mogelijk):

Ergotherapie

Fysiotherapie

Logopedie

Logopedie: euregionale studie

Voeding en diëtetiek

Mondzorgkunde

5. Ben je STUDENT: kies 'overslaan'. In welk leerjaar voert u als DOCENT voornamelijk taken uit (meerdere antwoorden mogelijk)?

Focus op leerjaar 1

Focus op leerjaar 2

Focus op leerjaar 3

Focus op leerjaar 4

Anders, nl:

Vraag 6 t/m 9 zijn uitsluitend in te vullen door STUDENTEN.

6. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'. Ik ben student aan de opleiding

Ergotherapie

Fysiotherapie

Logopedie

Logopedie: euregionale studie

Voeding en diëtetiek

Mondzorgkunde

7. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'. Ik ben op dit moment bezig met werkplekleren (WPL)/Praktikum of ik heb al een periode WPL/Praktikum afgerond.

Ja, in Nederland (voor Euregiostudenten D en/of NL)

Ja, in het buitenland

Ja, zowel in Nederland als in het buitenland

Nee

8. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'. Ik volg op dit moment het praktijkgericht onderzoek (PO)/Angewandte Forschung (AF) of ik heb het PO/AF afgerond.

Ja, in Nederland (voor Euregiostudenten D en/of NL

Ja, in het buitenland

Nee

9. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'. Ik volg op dit moment een minor of ik heb een minor afgerond.

Ja, in Nederland; de minor....

Ja, in het buitenland; de minor....

Nee

“Internationale competenties zijn competenties die relevant zijn in de interactie met mensen uit andere landen”. Bijvoorbeeld een nieuwsgierige en onderzoekende houding naar andere landen en culturen, vakkennis hebben over je beroep in andere landen, stage of onderzoek doen in het buitenland (de wil om de interactie met mensen uit andere culturen aan te gaan).

Beantwoord de volgende vragen en stellingen.

10. Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op interactie met mensen uit andere landen.

Helemaal oneens

Oneens

Niet oneens, niet eens

Eens

Helemaal eens

“Internationale competenties zijn competenties die relevant zijn in de interactie met mensen uit andere landen”. Bijvoorbeeld een nieuwsgierige en onderzoekende houding naar andere landen en culturen, vakkennis hebben over je beroep in andere landen, stage of onderzoek doen in het buitenland (de wil om de interactie met mensen uit andere culturen aan te gaan).

11. De student is voorbereid op interactie met mensen uit andere landen.

Helemaal oneens

Oneens

Niet oneens, niet eens

Eens

Helemaal eens

“Internationale competenties zijn competenties die relevant zijn in de interactie met mensen uit andere landen”. Bijvoorbeeld een nieuwsgierige en onderzoekende houding naar andere landen en culturen, vakkennis hebben over je beroep in andere landen, stage of onderzoek doen in het buitenland (de wil om de interactie met mensen uit andere culturen aan te gaan).

12. De internationale competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.

Helemaal oneens

Oneens

Niet oneens, niet eens

Eens

Helemaal eens

13. In welke fase van de opleiding zou je als student meer informatie willen ontvangen of als docent meer informatie willen aanbieden over de internationale competentie? Meerdere antwoorden mogelijk.

Onderwijseenheden leerjaar 1

Onderwijseenheden leerjaar 2

Onderwijseenheid PO/AF

Onderwijseenheid Minor

Anders, nl:

Vraag 14 t/m 16 zijn alleen voor STUDENTEN. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'.

14. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'. Tijdens de periode(s) WPL/Praktikum heb ik kennis opgedaan over interactie met mensen uit andere landen.

Ja, tijdens mijn WPL/Praktikum in Nederland (voor Euregiostudenten D en/of NL)

Ja, tijdens mijn WPL/Praktikum in het buitenland

Nee, niet geleerd

Nee, nog geen WPL/Praktikum gevolgd

15. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'. Tijdens de minor die ik heb gevolgd heb ik kennis opgedaan over interactie met mensen uit andere landen.

Ja, tijdens mijn minor in Nederland (voor Euregiostudenten D en/of NL)

Ja, tijdens mijn minor in het buitenland

Nee, geen kennis opgedaan

Nee, nog geen minor gevolgd

16. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'. Tijdens het PO/AF heb ik kennis opgedaan over interactie met mensen uit andere landen.

Ja, tijdens mijn PO/AF in Nederland (voor Euregiostudenten D en/of NL)

Ja, tijdens mijn PO/AF in het buitenland

Nee, geen kennis opgedaan

Nee, nog geen PO/AF gevolgd

17. Ik weet dat er verschil kan zijn tussen mijn eigen culturele normen en waarden en die van een ander.

Helemaal oneens

Oneens

Niet oneens, niet eens

Eens

Helemaal eens

18. Tijdens het verlenen van zorg pas ik mij aan de cultuur van de cliënt aan.

Helemaal oneens

Oneens

Niet oneens, niet eens

Eens

Helemaal eens

Om als hulpverlener zorg te kunnen verlenen aan mensen met een andere cultuur of etnische achtergrond dan zichzelf zijn de volgende punten van belang bij interculturele competentie:

Interculturele sensitiviteit: Het tonen van respect, inlevingsvermogen en het bewust zijn en kennis hebben van je eigen vooroordelen (houding);

- Kennis hebben over het gedrag, de gevoelens, ideeën, vooroordelen en/of andere kenmerken van zichzelf en 'de anderen' met een andere cultuur;**
- Over vaardigheden beschikken waarmee je je eigen gedrag kunt aanpassen aan iemand met een andere cultuur.**

Beantwoord de volgende vragen/stellingen.

19. In het huidige onderwijs is de interculturele competentie opgenomen.

Helemaal oneens

Oneens

Niet oneens, niet eens

Eens

Helemaal eens

20. Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg aan mensen met een andere cultuur dat de student zelf.

Helemaal oneens

Oneens

Niet oneens, niet eens

Eens

Helemaal eens

Interculturele sensitiviteit:

- Het tonen van respect, inlevingsvermogen en het bewust zijn en kennis hebben van je eigen vooroordelen (houding).

- Kennis hebben over het gedrag, de gevoelens, ideeën, vooroordelen en/of andere kenmerken van zichzelf en 'de anderen' met een andere cultuur.

- Over vaardigheden beschikken waarmee je je eigen gedrag kunt aanpassen aan iemand met een andere cultuur.

21. De interculturele competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.

Helemaal oneens

Oneens

Niet oneens, niet eens

Eens

Helemaal eens

Interculturele sensitiviteit:

- Het tonen van respect, inlevingsvermogen en het bewust zijn en kennis hebben van je eigen vooroordelen (houding).
- Kennis hebben over het gedrag, de gevoelens, ideeën, vooroordelen en/of andere kenmerken van zichzelf en 'de anderen' met een andere cultuur.
- Over vaardigheden beschikken waarmee je je eigen gedrag kunt aanpassen aan iemand met een andere cultuur.

22. In welke fase van de opleiding zou je als student meer informatie willen ontvangen of als docent meer informatie willen aanbieden over de interculturele competentie? Meerdere antwoorden mogelijk.

Onderwijseenheden leerjaar 1

Onderwijseenheden leerjaar 2

Onderwijseenheid PO/AF

Onderwijseenheid Minor

Geen behoefte aan meer informatie

Vraag 23 t/m 25 richt zich op STUDENTEN. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'.

Interculturele sensitiviteit:

- Het tonen van respect, inlevingsvermogen en het bewust zijn en kennis hebben van je eigen vooroordelen (houding).
- Kennis hebben over het gedrag, de gevoelens, ideeën, vooroordelen en/of andere kenmerken van zichzelf en 'de anderen' met een andere cultuur.
- Over vaardigheden beschikken waarmee je je eigen gedrag kunt aanpassen aan iemand met een andere cultuur.

23. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'. Als STUDENT heb ik tijdens de periode(s) WPL/Praktikum geleerd om de interculturele competenties toe te passen tijdens de zorgverlening aan cliënten met een andere cultuur.

Ja, tijdens mijn WPL/Praktikum in Nederland (voor Euregiostudenten D en/of NL)

Ja, tijdens mijn WPL/Praktikum in het buitenland

Nee, geen kennis opgedaan

Nee, nog geen WPL/Praktikum gevolgd

Interculturele sensitiviteit:

- Het tonen van respect, inlevingsvermogen en het bewust zijn en kennis hebben van je eigen vooroordelen (houding).
- Kennis hebben over het gedrag, de gevoelens, ideeën, vooroordelen en/of andere kenmerken van zichzelf en 'de anderen' met een andere cultuur.
- Over vaardigheden beschikken waarmee je je eigen gedrag kunt aanpassen aan iemand met een andere cultuur.

24. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'. Als STUDENT heb ik tijdens de minor die ik heb gevolgd geleerd om de interculturele competenties toe te passen tijdens de zorgverlening aan cliënten met een andere cultuur.

Ja, tijdens mijn Minor in Nederland (voor Euregiostudenten D en/of NL)

Ja, tijdens mijn Minor in het buitenland

Nee, geen kennis opgedaan

Nee, nog geen Minor gevolgd

Interculturele sensitiviteit:

- Het tonen van respect, inlevingsvermogen en het bewust zijn en kennis hebben van je eigen vooroordelen (houding).
- Kennis hebben over het gedrag, de gevoelens, ideeën, vooroordelen en/of andere kenmerken van zichzelf en 'de anderen' met een andere cultuur.
- Over vaardigheden beschikken waarmee je je eigen gedrag kunt aanpassen aan iemand met een andere cultuur.

25. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'. Als STUDENT heb ik tijdens PO/AF die ik heb gevolgd geleerd om de interculturele competenties toe te passen tijdens de zorgverlening aan cliënten met een andere cultuur.

Ja, tijdens mijn PO/AF in Nederland (voor Euregiostudenten D en/of NL)

Ja, tijdens mijn PO/AF in het buitenland

Nee, geen kennis opgedaan

Nee, nog geen PO/AF gevolgd

Bij de meertalige competentie behoort het vermogen om meer dan één andere taal te begrijpen en waarbij je in deze talen non-verbaal en verbaal je meningen, gedachten, gevoelens en ideeën kunt uitdrukken. Hierbij valt in de zorg en onderwijs bijvoorbeeld te denken aan:

- het volgen van hoor- of werkcolleges;
- het begrijpen van literatuur;
- het schrijven van tentamens, zorg- of onderwijsgerichte verslagen.

Beantwoord de volgende vragen en stellingen.

26. Het huidige onderwijs (exclusief activiteiten vanuit het praktijkhuis) zorgt ervoor dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg in meer dan één taal.

Helemaal oneens

Oneens

Niet oneens, niet eens

Eens

Helemaal eens

Bij de meertalige competentie behoort het vermogen om meer dan één andere taal te begrijpen en waarbij je in deze talen non-verbaal en verbaal je meningen, gedachten, gevoelens en ideeën kunt uitdrukken. Hierbij valt in de zorg en onderwijs bijvoorbeeld te denken aan:

- het volgen van hoor- of werkcolleges;
- het begrijpen van literatuur;
- het schrijven van tentamens, zorg- of onderwijsgerichte verslagen.

27. De student is voorbereid op het verlenen van zorg in meer dan één taal.

Helemaal oneens

Oneens

Niet oneens, niet eens

Eens

Helemaal eens

Bij de meertalige competentie behoort het vermogen om meer dan één andere taal te begrijpen en waarbij je in deze talen non-verbaal en verbaal je meningen, gedachten, gevoelens en ideeën kunt uitdrukken. Hierbij valt in de zorg en onderwijs bijvoorbeeld te denken aan:

- het volgen van hoor- of werkcolleges;
- het begrijpen van literatuur;
- het schrijven van tentamens, zorg- of onderwijsgerichte verslagen.

28. De meertalige competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.

Helemaal oneens

Oneens

Niet oneens, niet eens

Eens

Helemaal eens

29. In welke fase van de opleiding zou je als student meer informatie willen ontvangen of als docent meer informatie willen aanbieden over de meertalige competentie? Meerdere antwoorden mogelijk.

Onderwijseenheden leerjaar 1

Onderwijseenheden leerjaar 2

Onderwijseenheid PO/AF

Onderwijseenheid Minor

Geen behoefte aan méér informatie

Vraag 30 t/m 32 uitsluitend in te vullen door studenten. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'.

30. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'. Als STUDENT heb ik tijdens de periode(s) WPL/Praktikum geleerd om zorg te verlenen in meer dan één taal.

Ja, tijdens mijn WPL/Praktikum in Nederland (voor Euregiostudenten D en/of NL)

Ja, tijdens mijn WPL/Praktikum in het buitenland

Nee, geen kennis opgedaan

Nee, nog geen WPL/Praktikum gevolgd

31. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'. Als STUDENT heb ik tijdens de minor die ik heb gevolgd geleerd hoe ik zorg kan verlenen in meer dan één taal.

Ja, tijdens mijn Minor in Nederland (voor Euregiostudenten D en/of NL)

Ja, tijdens mijn minor in het buitenland

Nee, geen kennis opgedaan

Nee, nog geen minor gevolgd

32. Bent u DOCENT: kies 'overslaan'. Als STUDENT heb ik tijdens het PO/AF geleerd hoe ik zorg kan verlenen in meer dan één taal.

Ja, tijdens mijn PO/AF in Nederland (voor Euregiostudenten D en/of NL)

Ja, tijdens mijn PO/AF in het buitenland

Nee, geen kennis opgedaan

Nee, nog geen PO/AF gevolgd

33. Naast het huidige onderwijs heb ik kennis en vaardigheden ontwikkeld wat mij helpt bij het werken met mensen met een andere cultuur (bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk, reizen, andere opleiding etc.).

Ja, namelijk

Nee

34. Deze vraag is uitsluitend in te vullen door DOCENTEN (kies 'OVERSLAAN' wanneer je student bent). Als DOCENT heb ik scholing gevolgd met betrekking tot de internationale, interculturele en/of meertalige competenties. Meerdere antwoorden mogelijk

Ja, internationale competentie

Ja, interculturele competentie

Ja, meertalige competentie

Nee, ik heb geen scholing gevolgd

35. Ruimte voor op- of aanmerkingen

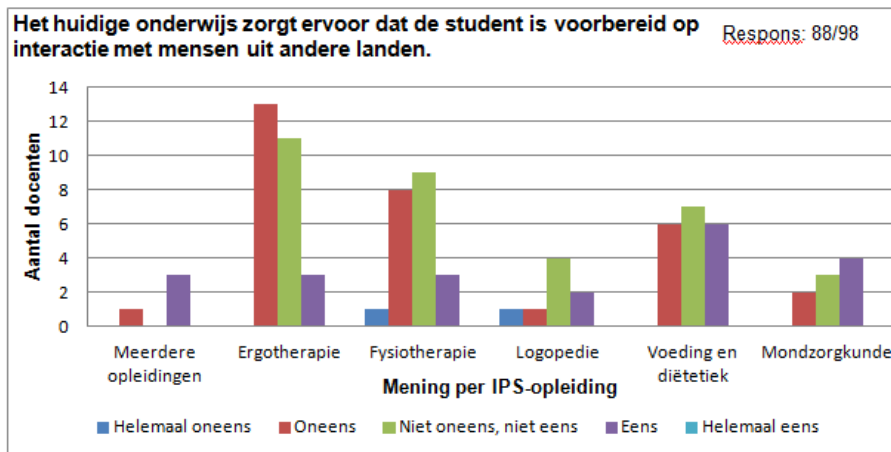
.....

7.2. Overige resultaten

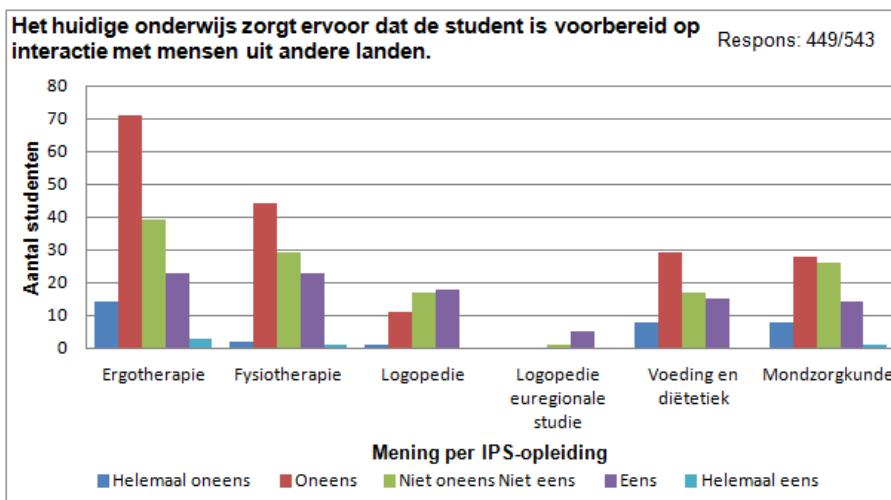
7.2.1. Internationale competentie

Tabel 3: Analyse gegeven antwoorden van docenten en studenten per opleiding op de stelling: Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op interactie met mensen uit andere landen.

Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op interactie met mensen uit andere landen.			
Opleiding	Mean	N	Std. Deviation
Meerdere opleidingen	3,50	4	1,000
Ergotherapie docent	2,62	26	,697
Fysiotherapie docent	2,65	20	,813
Logopedie docent	2,88	8	,991
Voeding en diëtetiek docent	3,00	19	,816
Mondzorgkunde docent	3,22	9	,833
Total docent	2,84	86	,824
Ergotherapie student	2,54	151	,929
Fysiotherapie student	2,77	100	,863
Logopedie student	3,11	47	,840
Logopedie: Euregionale student	3,83	6	,408
Voeding en diëtetiek student	2,59	70	,970
Mondzorgkunde student	2,64	77	,945
Total student	2,69	451	,932

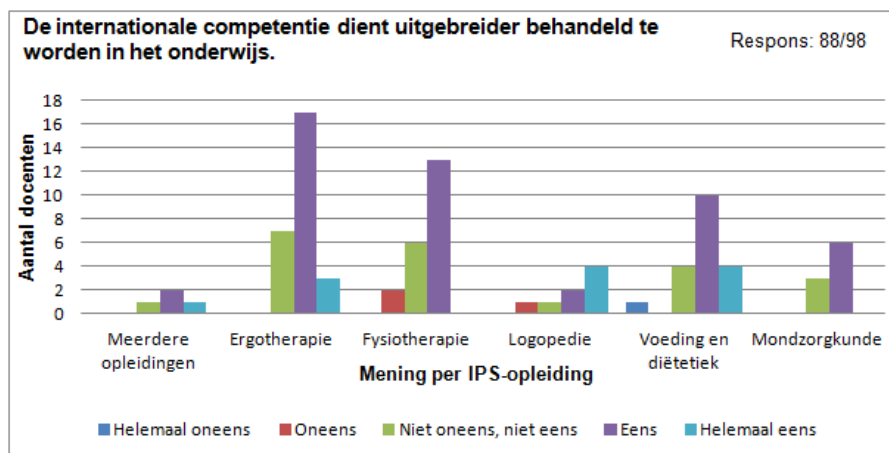
Figuur 7: Resultaten van docenten per IPS-opleiding op de stelling: Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op interactie met mensen uit andere landen.

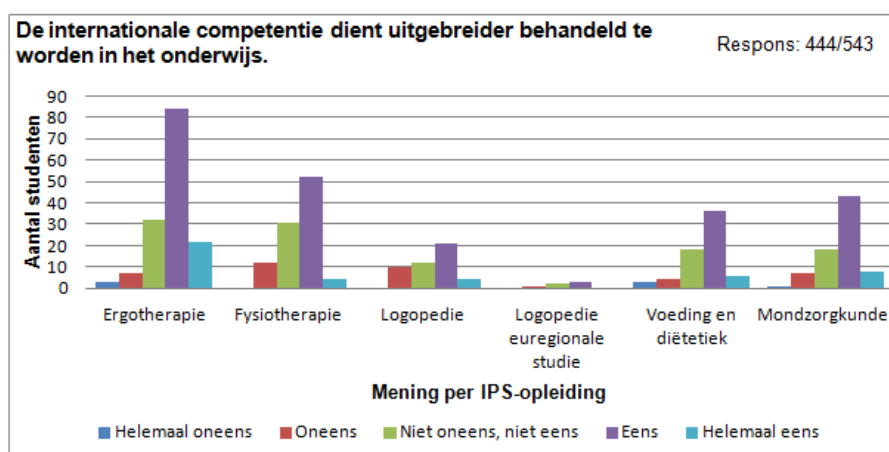
Figuur 8: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de stelling: Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op interactie met mensen uit andere landen.

Tabel 4: Analyse gegeven antwoorden van docenten en studenten per opleiding op de stelling: De internationale competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.

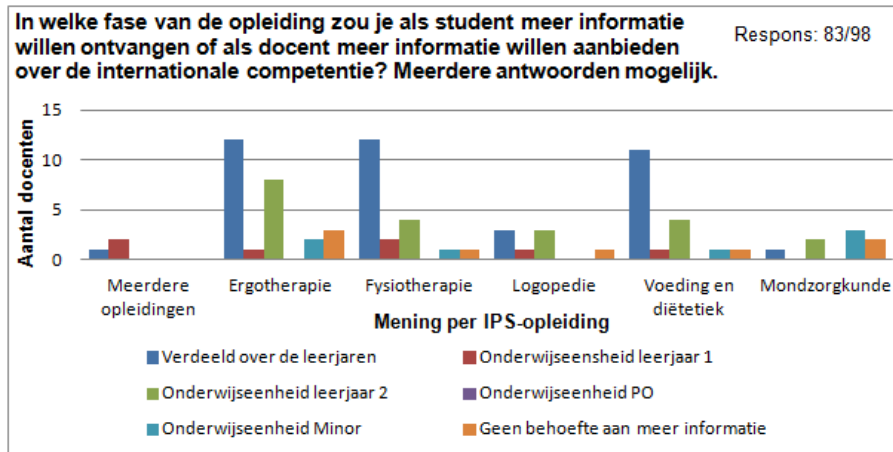
De internationale competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.			
Opleiding	Mean	N	Std. Deviation
Meerdere opleidingen	4,00	4	,816
Ergotherapie docent	3,85	26	,613
Fysiotherapie docent	3,60	20	,598
Logopedie docent	4,13	8	1,126
Voeding en diëtetiek docent	3,84	19	,958
Mondzorgkunde docent	3,67	9	,500
Total docent	3,80	86	,749
Ergotherapie student	3,78	149	,829
Fysiotherapie student	3,47	100	,771
Logopedie student	3,40	47	,925
Logopedie: Euregionale student	3,33	6	,816
Voeding en diëtetiek student	3,57	67	,908
Mondzorgkunde student	3,65	77	,839
Total student	3,61	446	,848

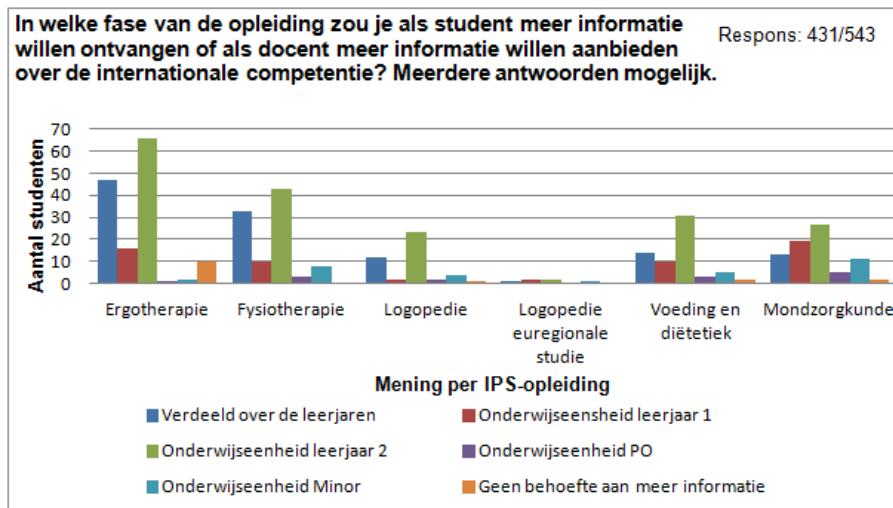
Figuur 9: Resultaten van docenten per IPS-opleiding op de stelling: De internationale competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.

Figuur 10: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de stelling: De internationale competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.

Figuur 11: Resultaten van docenten per IPS-opleiding op de vraag: In welke fase van de opleiding zou je als student meer informatie willen ontvangen of als docent meer informatie willen aanbieden over de internationale competentie? Meerdere antwoorden mogelijk.

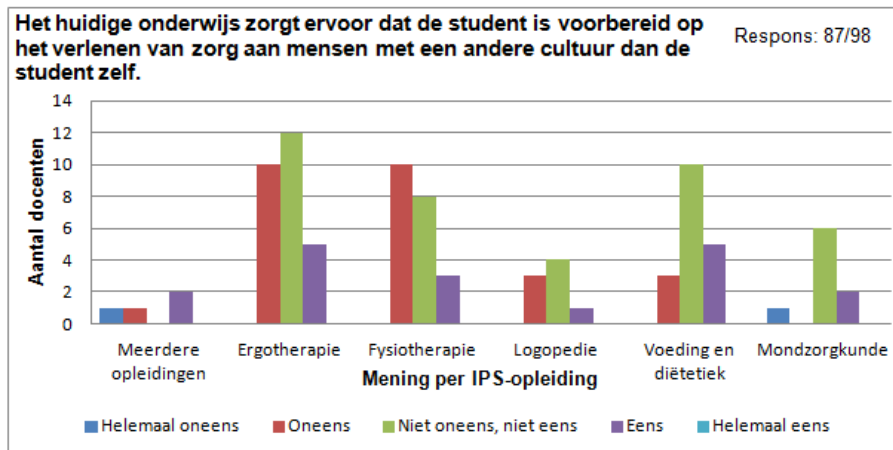

Figuur 12: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de vraag: In welke fase van de opleiding zou je als student meer informatie willen ontvangen of als docent meer informatie willen aanbieden over de internationale competentie? Meerdere antwoorden mogelijk.

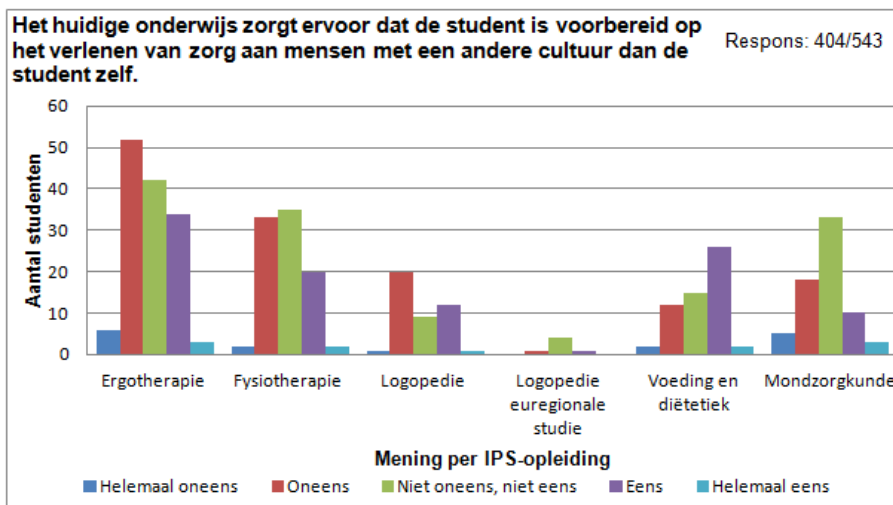
7.2.2. Interculturele competentie

Tabel 5: Analyse gegeven antwoorden van docenten en studenten per opleiding op de stelling: Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg aan mensen met een andere cultuur dan de student zelf.

Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg aan mensen met een andere cultuur dan de student zelf.			
Opleiding	Mean	N	Std. Deviation
Meerdere opleidingen	2,75	4	1,500
Ergotherapie docent	2,81	26	,749
Fysiotherapie docent	2,70	20	,733
Logopedie docent	2,75	8	,707
Voeding en diëtetiek docent	3,11	18	,676
Mondzorgkunde docent	3,00	9	,866
Total docent	2,86	85	,774
Ergotherapie student	2,83	138	,927
Fysiotherapie student	2,85	93	,859
Logopedie student	2,81	43	,958
Logopedie: Euregionale student	3,00	6	,632
Voeding en diëtetiek student	3,25	57	,950
Mondzorgkunde student	2,83	69	,923
Total student	2,89	406	,921

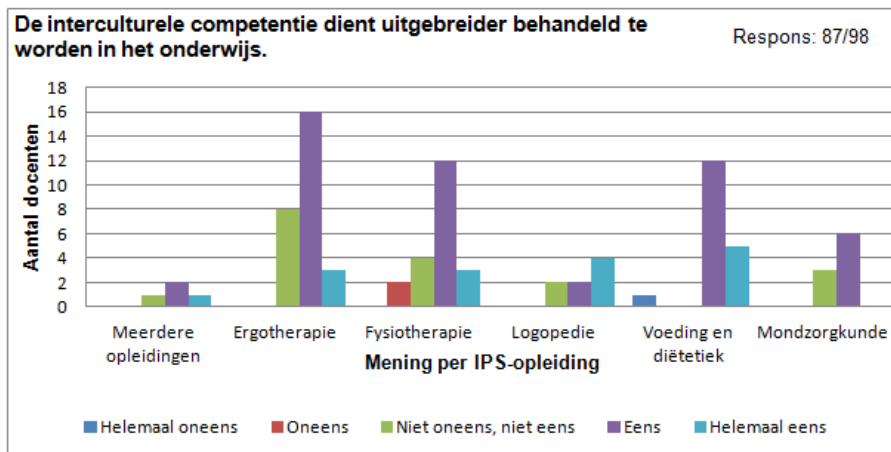
Figuur 13: Resultaten van docenten per IPS-opleiding op de stelling: Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg aan mensen met een andere cultuur dan de student zelf.

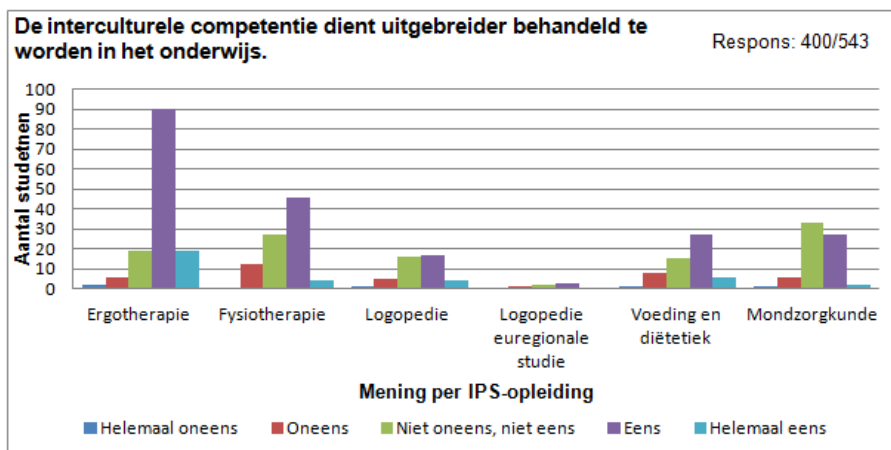
Figuur 14: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de stelling: Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg aan mensen met een andere cultuur dan de student zelf.

Tabel 6: Analyse gegeven antwoorden van docenten en studenten per opleiding op de stelling: De interculturele competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.

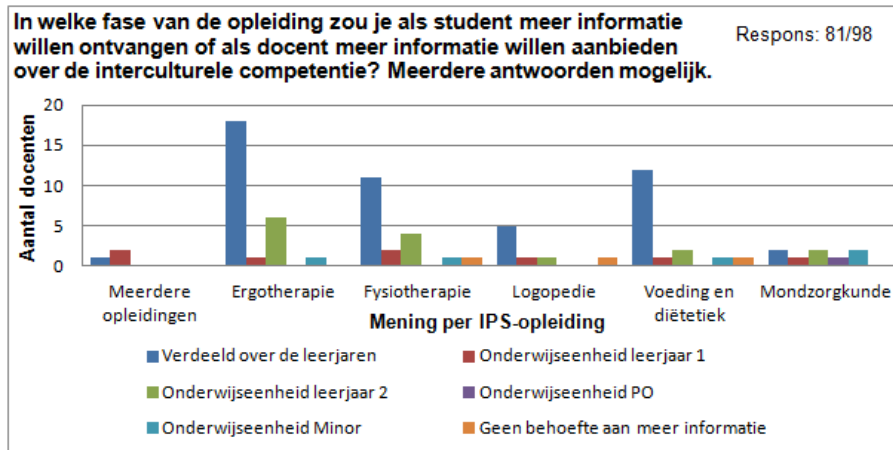
De interculturele competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.			
Opleiding	Mean	N	Std. Deviation
Meerdere opleidingen	4,00	4	,816
Ergotherapie docent	3,81	26	,634
Fysiotherapie docent	3,85	20	,745
Logopedie docent	4,25	8	,886
Voeding en diëtetiek docent	4,11	18	,900
Mondzorgkunde docent	3,67	9	,500
Total docent	3,92	85	,743
Ergotherapie student	3,87	137	,756
Fysiotherapie student	3,46	90	,796
Logopedie student	3,42	43	,906
Logopedie: Euregionale student	3,33	6	,816
Voeding en diëtetiek student	3,51	57	,928
Mondzorgkunde student	3,33	69	,741
Total student	3,58	402	,830

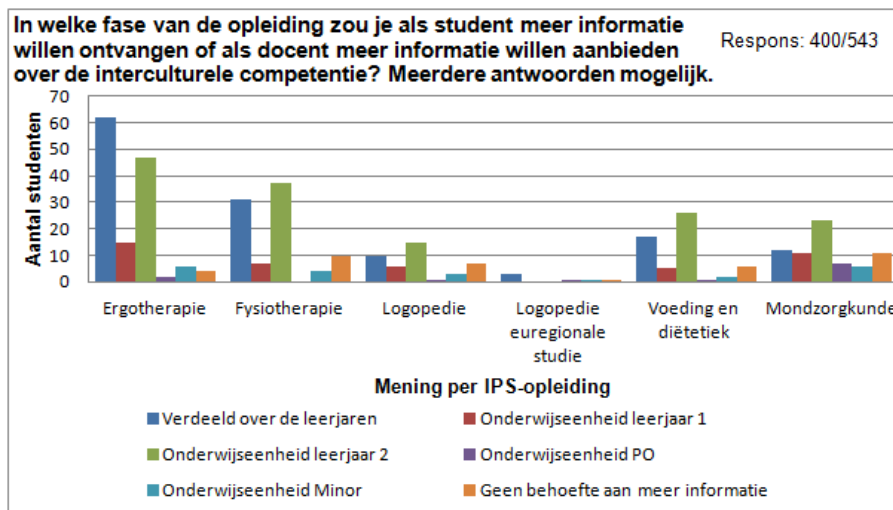
Figuur 15: Resultaten van docenten per IPS-opleiding op de stelling: De interculturele competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.

Figuur 16: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de stelling: De interculturele competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.

Figuur 17: Resultaten van docenten per IPS-opleiding op de vraag: In welke fase van de opleiding zou je als student meer informatie willen ontvangen of als docent meer informatie willen aanbieden over de interculturele competentie? Meerdere antwoorden mogelijk.

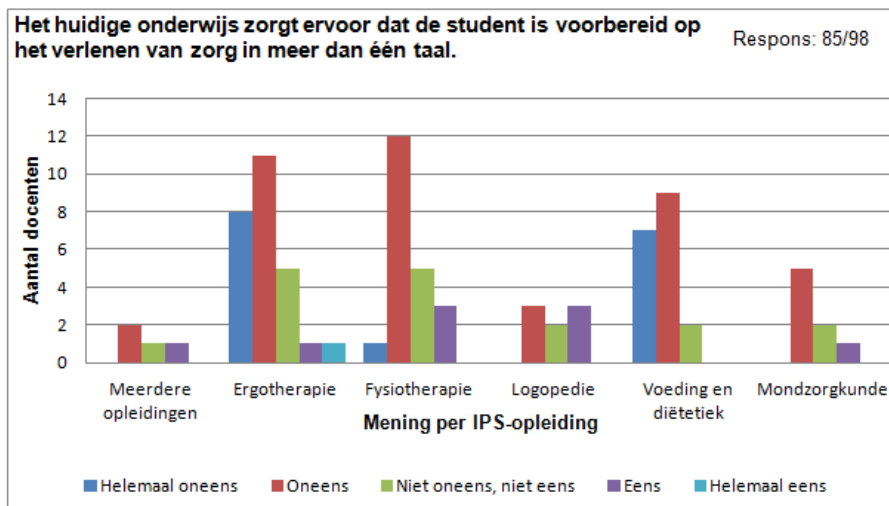

Figuur 18: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de vraag: In welke fase van de opleiding zou je als student meer informatie willen ontvangen of als docent meer informatie willen aanbieden over de interculturele competentie? Meerdere antwoorden mogelijk.

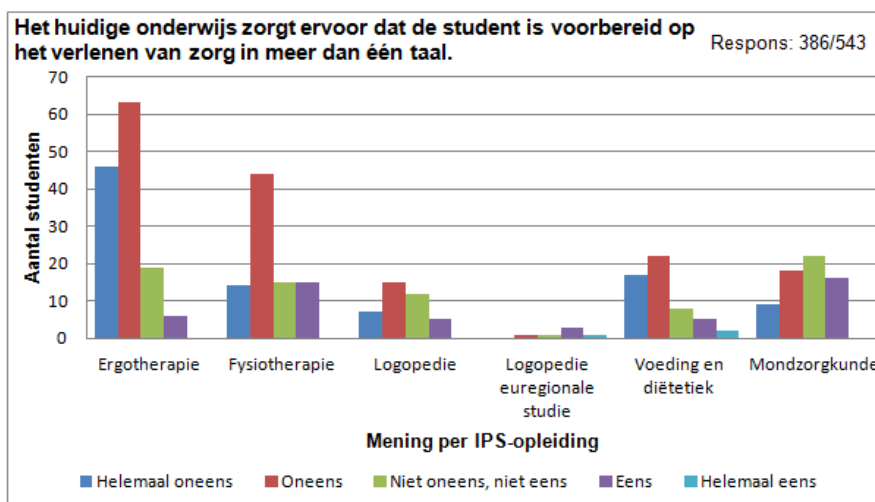
7.2.3. Meertalige competentie

Tabel 7: Analyse gegeven antwoorden van docenten en studenten per opleiding op de stelling: Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg in meer dan één taal.

Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg in meer dan één taal.				
Opleiding	Mean	N	Std. Deviation	
Meerdere opleidingen	2,75	4	,957	
Ergotherapie docent	2,04	25	1,020	
Fysiotherapie docent	2,50	20	,827	
Logopedie docent	3,00	8	,926	
Voeding en Dietetiek docent	1,72	18	,669	
Mondzorgkunde docent	2,50	8	,756	
Total docent	2,25	83	,935	
Ergotherapie student	1,90	135	,813	
Fysiotherapie student	2,35	89	,943	
Logopedie student	2,38	39	,935	
Logopedie: Euregionale student	3,67	6	1,033	
Voeding en dietetiek student	2,13	54	1,082	
Mondzorgkunde student	2,69	65	,999	
Total student	2,24	388	,985	

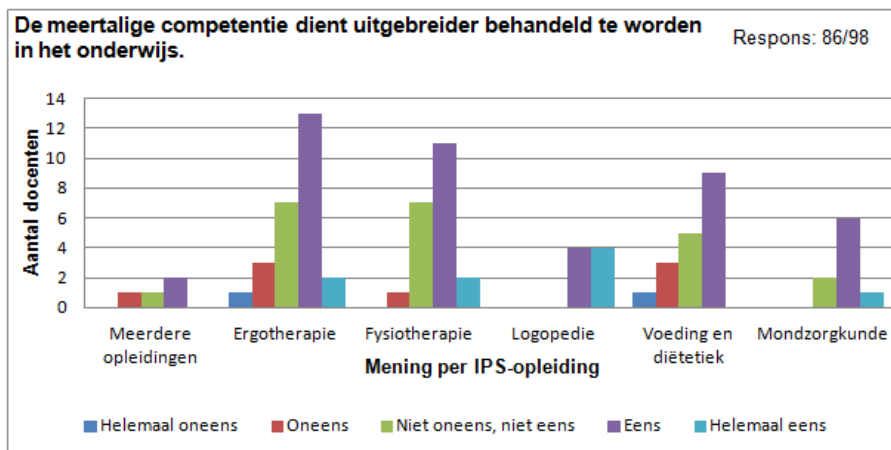
Figuur 19: Resultaten van docenten per IPS-opleiding op de stelling: Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg in meer dan één taal.

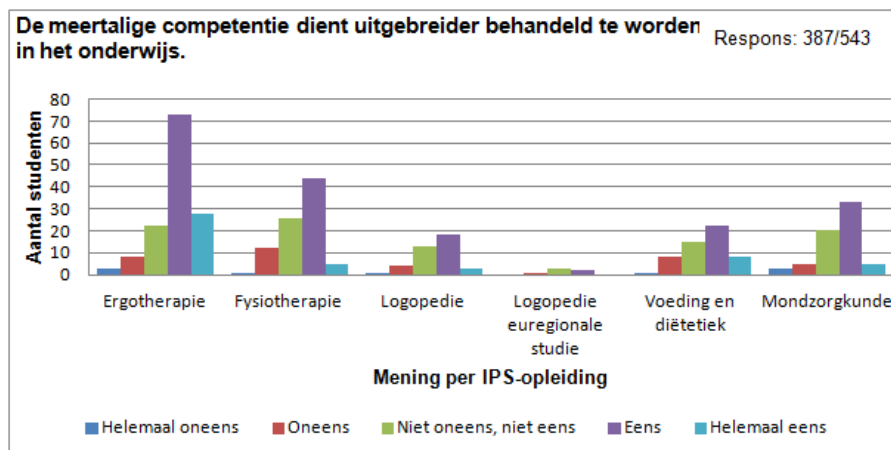
Figuur 20: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de stelling: Het huidige onderwijs zorgt ervoor dat de student is voorbereid op het verlenen van zorg in meer dan één taal.

Tabel 8: Analyse gegeven antwoorden van docenten en studenten per opleiding op de stelling: De meertalige competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.

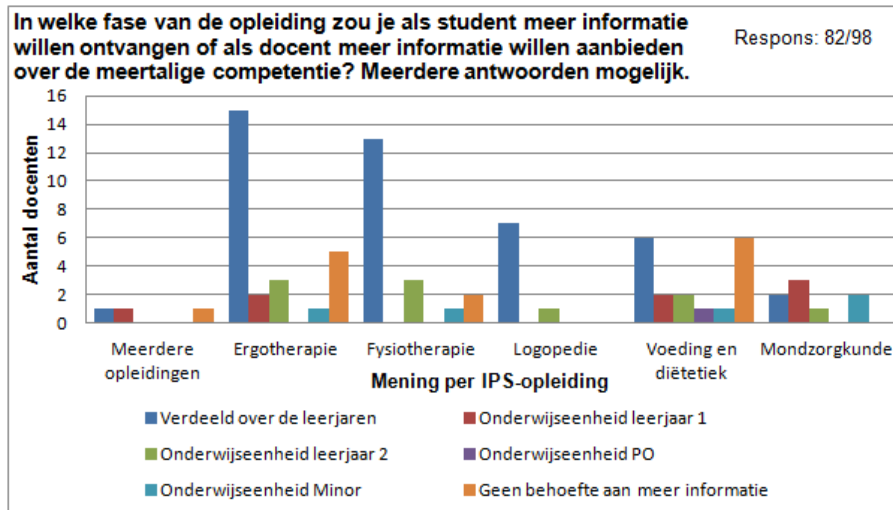
De meertalige competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.			
Opleiding	Mean	N	Std. Deviation
Meerdere opleidingen	3,25	4	,957
Ergotherapie docent	3,44	25	,961
Fysiotherapie docent	3,70	20	,733
Logopedie docent	4,50	8	,535
Voeding en Dietetiek docent	3,22	18	,943
Mondzorgkunde docent	3,89	9	,601
Total docent	3,60	84	,893
Ergotherapie student	3,86	135	,891
Fysiotherapie student	3,45	89	,840
Logopedie student	3,46	39	,884
Logopedie: Euregionale student	3,17	6	,753
Voeding en dietetiek student	3,52	54	,986
Mondzorgkunde student	3,48	66	,916
Total student	3,60	389	,910

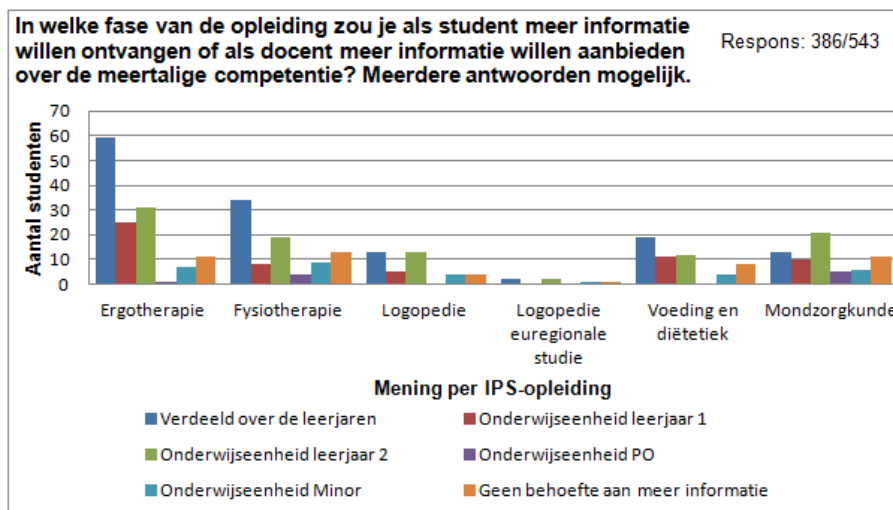
Figuur 21: Resultaten van docenten per IPS-opleiding op de stelling: De meertalige competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.

Figuur 22: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de stelling: De meertalige competentie dient uitgebreider behandeld te worden in het onderwijs.

Figuur 23: Resultaten van docenten per IPS-opleiding op de vraag: In welke fase van de opleiding zou je als student meer informatie willen ontvangen of als docent meer informatie willen aanbieden over de meertalige competentie? Meerdere antwoorden mogelijk.

Figuur 24: Resultaten van studenten per IPS-opleiding op de vraag: In welke fase van de opleiding zou je als student meer informatie willen ontvangen of als docent meer informatie willen aanbieden over de meertalige competentie? Meerdere antwoorden mogelijk.

7.3. Opmerkingen van docenten en studenten

Docent 1	Mooi dat er een onderscheid gemaakt wordt tussen internationale, interculturele en meertalige competentie.....mijn vraag is op welke manier die verschillende competenties worden onderscheiden (onderbouwing, definities?) en kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van student naar professional. Mooi dat hier aandacht voor komt en hoe organiseren we met elkaar meer 'intercultural readiness'?
Docent 2	De vorige vraag heb ik per ongeluk op overslaan geklikt en er is helaas geen mogelijkheid om terug te gaan... Dus mijn antwoord op de vorige vraag is dat ik geen scholing heb gevolgd hierin. Als tip voor jullie enquête, laat vooraf weten dat je als docent een hele hoop vragen kunt overslaan. Dat zorgt dat de tijdsinvestering kleiner lijkt en je er sneller aan begint. En een dikke plus voor jullie promotie van de enquête (ook dankzij margot ;))
Docent 3	Naast persoonlijke ervaring (eerder genoemd) volg ik momenteel een Engelstalige masteropleiding waar ik samenwerk met studenten uit alle delen van de wereld
Docent 4	Bij fysiotherapie komen de interculturele competenties duidelijk aan bod in de vrije minor. Hierbij dienen ze specifiek deze competenties te behalen.
Docent 5	Ik ben geïnteresseerd in de uitkomsten van jullie onderzoek, koppelen jullie dat nog terug aan iedereen die de enquête heeft ingevuld?
Docent 6	Nogal suggestieve vraagstellingen, die sturen richting de 'competentie' Met respect en interesse voor anderen is de competentie waarover deze vragenlijst gaat onnodig.
Docent 7	Ik vind dat een HBO student het Engels beter moet beheersen
Docent 8	Ik denk dat het belangrijk is om stil te staan bij de verschillen van culturen en geloven maar wel specifiek gericht per professional. De volgende vraag moet centraal staan: wat betekenen de culturele verschillen voor mijn behandelplan.
Docent 9	Ik merk dat er veel mogelijkheden zijn voor studenten om internationaal ervaring op te doen. Vaak weten de studenten dit niet of vinden moeilijk hun weg in de informatie van international office of de Eigen opleiding. Dit loopt nu beter omdat wij als docenten dit meer onder de aandacht brengen. Heb behandelen van cliënten uit andere culturen mag meer in het onderwijs. We behandelen wel Meertaligheid maar heel minimal. In de praktijk worden studenten met veel anderstalige geconfronteerd en missen dan de kennis over de verschillende culturen en vooral hoe te handelen.
Docent 10	Ik vond het een erg lastige vragenlijst. Zowel qua inhoud als 'proces'. Dat je sommige vragen moet overslaan en andere weer niet. Daarnaast vind ik de stellingen te stellig en zou ik nuances willen aanbrengen. Ook vraag ik me af hoe anoniem de lijst is gezien de beginvragen! Het is redelijk eenvoudig te traceren wie wie is...
Docent 11	Voor mijn gevoel waren sommige vragen dubbel. Verschillen bij kennelijk gelijksoortig luidende vragen graag meer versterken (onderstrepen e.d.). Bij sommige vragen in het begin heb ik wel geantwoord ook al waren die voor studenten.
Docent 12	Wpl en af zijn onbekende termen
Docent 13	Beste studenten, fijn dat wij, als docenten, deze vragenlijst ook mogen invullen. Voor mij was de vragenlijst alleen soms wat verwarrend. De eerste twee competenties gaan naar mijn idee namelijk alle twee over de interculturele competentie en hier worden volgens mij twee keer dezelfde vragen gesteld... (Achteraf gingen de vragen volgens mij over de verschillende onderdelen die jullie in het blauw hebben beschreven, maar ik kon niet teruggaan om mijn antwoorden aan te passen) In jullie vragenlijst kon ik één keer de optie 'anders' aangeven, bij de vraag waar ik dit in het onderwijs terug wilde zien, maar ik had dit graag bij al deze vragen ingevuld. Als laatste :) misschien is het voor de volgende keer een idee om twee verschillende vragenlijsten te maken, één voor docenten en één voor studenten (als jullie programma er niet voor kan zorgen dat er vragen worden weg gefilterd als je aangeeft dat je docent of student bent). Voor mij was het invullen zeker in het begin een beetje puzzelen. Succes met jullie onderzoek!
Docent 14	Mooie enquête.

	Toch van belang dat ook andere dingen die nu nog niet in het onderwijs opgenomen zijn goed bekeken worden. Bovendien verwacht ik van een student dat hij zich vanuit zijn zelfreflectieve houding ook zelf kan oriënteren.
Docent 15	Ik vind het belangrijk dat de vragen gesteld worden, alleen vind ik dat de enquête zoals deze nu opgebouwd is te weinig aandacht besteedt aan de privacy.
Docent 16	In de vragenlijst gaat het interculturele competenties, het is me niet duidelijk of jullie hiermee ook de culturele verschillen binnen Nederland bedoelen. Het zou goed zijn dit ook in het onderwijs op te nemen.
Docent 17	Door de vormgeving van de vragenlijst vond ik het soms lastig om na te gaan of ik een vraag wel of niet moest beantwoorden. Ook de tekst die erboven stond was niet altijd geheel duidelijk voor mij.
Docent 18	Ik ben als docent afgelopen jaar afgestudeerd aan deze opleiding ergotherapie. Ik vond deze enquête een goed initiatief, ik hoop dat er wat mee gedaan wordt! Ik vind niet dat de internationale competentie verplicht moet zijn in de vorm van naar het buitenland gaan. Ik vind wel dat we als opleiding studenten uit eerste en tweede jaar meer informatie mogen geven over cultuur. Zo krijgen studenten in het derde jaar meer de kans om af te wegen wat ze hierin voor de maatschappij willen betekenen en wat ze als ergotherapeut kunnen betekenen. Dat zou heel mooi zijn in mijn ogen.